

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

SKRIVELSE
2024-02-22

Ärendenummer:
NV-01787-24

Budgetunderlag 2025-2027

Sammanfattning

Naturvårdsverkets grunduppdrag är brett och förväntningarna på myndigheten är stora. Det krävs kraftiga utsläppsminskningar av koldioxid och andra växthusgaser under de kommande årtionena, liksom åtgärder för att stoppa förlusten av biologisk mångfald och stärka resurseffektiviteten. Den gröna omställningen behöver ske utan att nya miljöproblem skapas. Frågor om säkerhet, beredskap och försörjningstrygghet är mycket aktuella.

Behovet av förstärkning på förvaltningsanslaget (1:1) är stort. De satsningar som under föregående år har gjorts för införandet av producentansvar och minskad nedskräpning tar slut 2024. Verksamheten övergår i ordinarie drift men Naturvårdsverket har fortsatt stora kostnader som behöver finansieras. Antalet regeringsuppdrag ligger på en fortsatt hög nivå och myndigheten har nya förvaltningsuppgifter, till exempel inom den utökade utsläppshandeln och inom avfallsområdet. Många av kraven som ställs på verksamheten är EU-styrda och därför inget som myndigheten kan prioritera bort.

Effektiva och förutsägbara miljöprovningar har identifierats som en väsentlig del för att stimulera grön omställning. Även utveckling av tillsynsvägledning är fortsatt viktig, inte minst för att ge bättre förutsättningar för likriktad kravnivå och regeltillämpning i hela landet. Myndighetens egen tillsynsverksamhet behöver fortsätta utvecklas så att den blir mer behovsanpassad och resurseffektiv.

Informationssäkerheten behöver stärkas för att skydda verksamheten och dess information, och vi behöver bygga upp förmågan att hantera ökade cybersäkerhetshot. Rollen som beredskapsmyndighet ställer också krav på myndighetens förmåga att motstå hot och risker, hantera fredstida kriser samt utföra sina uppgifter i ett läge av höjd beredskap.

Anslaget för miljöövervakning m.m (1:2) är grunden för allt miljöarbete: det finansierar miljöövervakningen inom ett antal områden och ger oss kunskap och information om hur miljön mår, var åtgärder måste sättas in och hur arbetet går. Anslaget finansierar också stora delar av Sveriges rapporteringar till EU och FN om tillståndet rörande klimat, miljö och natur. Dessa rapporteringar är som regel obligatoriska för medlemsländerna i EU och FN. Nya och justerade EU-rättsakter kommer leda till att de obligatoriska rapporteringskraven ökar. För att Sverige ska kunna leva upp till våra många internationella åtaganden och upprätthålla några av världens längsta tidsserier behövs både förstärkning och stabilitet.

Det är också viktigt att återställa nivån på anslaget för skötsel av värdefull natur (1:3). En högre långsiktig grundnivå för skötsel är absolut nödvändig om Sverige ska fortsätta skydda värdefull natur. annars riskerar viktiga effekter av att naturen skyddas till exempel för biologisk mångfald och friluftslivet att utebli.

Hittills nämnda anslag, 1:1, 1:2 och 1:3, är de anslag som Naturvårdsverket anser vara högst prioriterade för att kunna upprätthålla en ändamålsenlig verksamhet.

En stor anslagsökning föreslås även på anslaget skydd av värdefull natur (1:14). Sveriges arbete med skyddsvärda skogar och områdesskydd kommer att utvecklas kommande år. Det finns till exempel redan nu ett intresse hos ägare av fjällnaturskogor att skydda naturen. Det intresset skulle kunna mötas genom ett utökat anslag.

Även för anslaget klimatinvesteringar (1:16) föreslår vi fortsatt förstärkning och en utveckling av anslagets användningsområde. Klimatomställningen kräver investeringar och det finns stor potential i ny teknik. Anslaget bör ses i ett större sammanhang, där Klimatklivet bidrar till att öka Sveriges attraktionskraft för nya gröna investeringar. I en orolig omvärld utgör Klimatklivet en komponent för att öka Sveriges beredskap i en kris då det bidrar till att den inhemska produktionen av bland annat biogas stärks.

Myndigheten föreslår ett antal satsningar som skulle ge positiva effekter i natur och miljö. Också inom miljöforskningen och bilateralt miljöarbete föreslås viss förstärkning eftersom behovet av kunskap är stort och en utvärdering av anslaget 1:13 har visat att utväxlingen av det bilaterala miljöarbetet skulle öka om ytterligare satsningar kan göras.

Sammanfattningsvis skapar satsningar inom myndighetens ansvarsområde inte bara klimat- och miljönytta utan också synergier med andra samhällsmål som hälsa, beredskap, landsbygdsutveckling och sysselsättning.

Innehåll

SAMMANFATTNING	2
1. HEMSTÄLLAN	6
2. FINANSIERINGSÖVERSIKT	7
3. FÖRSLAG TILL FINANSIERING	8
3.1 Utgiftsområde 20 Allmän miljö och naturvård	8
3.1.1 Förvaltningsanslaget	8
3.1.2 Anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m.	20
3.1.3 Anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur	25
3.1.4 Anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	33
3.1.5 Anslaget 1:5 Miljöforskning	36
3.1.6 Anslaget 1:11 Åtgärder för havs och vattenmiljö	36
3.1.7 Anslaget 1:13 Internationellt miljösamarbete	37
3.1.8 Anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur	39
3.1.9 Anslaget 1:16 Klimatinvesteringar	41
3.2 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	44
3.2.1 Anslaget 13:3 Stöd till friluftorganisationer	44
3.3 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	44
3.3.1 Anslaget 1:7 Ersättning för viltskador m.m.	44
3.3.2 Förebyggande av rovdjursskador inom rennäringen	46
3.4 Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen	47
3.4.1 Anslaget 1:1 Avgiften till Europeiska unionen	47
4. REDOGÖRELSE FÖR AVGIFTSBELAGD VERKSAMHET	48
4.1 Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras	48
4.1.1 Kväveoxidavgiften (NOX)	48
4.1.2 EU:s miljölednings- och miljörevisionsordning (EMAS)	49
4.1.3 Kadmiumfonden	49
4.1.4 Nedskräpningsavgifter	49
4.1.5 Årsavgift för producentansvar insamling förpackningar	50
4.1.6 Utvecklingssamarbeten m.m. (tjänsteexport)	51
4.1.7 Jägarregistret	51
4.1.8 Avgifter för tillsyns- och marknadskontroll kopplat till retursystemet för plastflaskor och metallburkar	51
4.2 Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna ej disponeras	51
4.2.1 Avgifter enligt lagen om vissa utsläpp av växthusgaser	52
4.2.2 Övrig offentligrättslig verksamhet	52
4.2.3 Ansökningsavgifter	52
4.2.4 Miljösanktionsavgifter	53
4.2.5 Avgifter för provning och tillsyn enligt miljöbalken	53

5.	ÖVRIGA VILLKOR	55
5.1	Låneram och investeringar	55
5.2	Räntekontokredit	56
5.3	Undantag från ekonomiadministrativa regelverk	57
6.	BEMYNDIGANDETABELLER	59
	BILAGA 1, HEMSTÄLLAN OM ÄNDRING I FÖRORDNINGEN (2012:989) MED INSTRUKTION FÖR NATURVÅRDSVERKET	63

1. Hemställan

Naturvårdsverket hemställer att regeringen beslutar att

- föreslå riksdagen att för budgetåren 2025–2027 tilldela myndigheten anslag i enlighet med tabellen i kapitel 2,
- fastställa de finansiella villkor som framgår av våra förslag till anslagsfinansiering i kapitel 3,
- år 2025 tilldela en låneram på 145 mnkr,
- fastställa en kredit på räntekontot i Riksgäldskontoret på 18 mnkr.

Myndigheten har prövat ändamålsenligheten i de regler som styr verksamheten och ser, utöver det som redan aviserats av regeringen, behov av nedan författningsändringar för att kunna genomföra planerad verksamhet under den aktuella tidsperioden. Vi föreslår att regeringen beslutar om

- ett tillägg i anslaget *1:4 Sanering och efterbehandling av förorenade områdens* ändamål om att anslaget får användas för hantering av fordringar avseende illegala gränsöverskridande avfallstransporter
- att se över instruktionen m.m, se Naturvårdsverkets förslag i bilaga 1.

Beslut om budgetunderlag har fattats av generaldirektören Björn Risinger efter föredragning av ställföreträdande generaldirektören och stabschefen Maria Ohlman. Vid den slutliga handläggningen har även avdelningscheferna Karin Dunér, Ingela Hiltula, Stefan Nyström, Håkan Svaleryd, Claes Svedlindh, Berit Oscarsson, Jan Zetterdahl och Marie Uhrwing deltagit.

Beslutet har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Björn Risinger

Maria Ohlman

2. Finansieringsöversikt

Naturvårdsverket föreslår följande finansiering för åren 2025–2027 i 2024 års prisnivå. I efterföljande kapitel beskriver vi våra förslag till anslagsfinansiering, redogör för den avgiftsbelagda verksamheten samt belyser övriga villkor.

Utgiftsområde, anslag, anslagspost (tkr)	Utfall 2023	Prognos 2024	Beräkning 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027
17, 13:3,10 Stöd till friluftorganisationer	97 785	97 785	97 785	97 785	97 785
20, 1:1, 1 Naturvårdsverket	623 172	635 535	707 000	727 000	743 000
20, 1:2, 1 Miljöövervakning m.m.	217 480	223 014	268 000	287 000	293 000
20, 1:2, 4 Klimatpolitiska handlingsplanen	6 000	34 000	20 000		
20, 1:2, 6 Bidrag till ideella miljöorganisationer	20 000	19 000	19 000	19 000	19 000
20, 1:2, 9 Delegation cirkulär ekonomi	875	5 000	5 000	5 000	5 000
20, 1:3, 2 Kostnader för skötsel av skyddade områden m.m.	1 046 861	1 147 035	2 297 000	2 622 000	2 732 000
20, 1:4, 1 Sanering och efterbehandling	439 236	777 318	846 000	866 000	876 000
20, 1:5, 1 Miljöforskning	96 342	96 825	93 825	93 825	93 825
20, 1:11, 1 Åtgärder för havs- och vattenmiljö	60 607	40 000	30 000	30 000	30 000
20, 1:13, 1 Bilateralt miljösamarbete	27 355	29 400	60 000	60 000	60 000
20, 1:14, 1 Skydd av värdefull natur	1 182 317	1 645 700	2 825 000	2 825 000	2 825 000
20, 1:16, 1 Stöd till klimatinvesteringar	2 344 057	4 830 000	2 920 000	2 915 000	2 915 000
20, 1:16, 6 Administration, del till NV	55 000	70 000	75 000	75 000	75 000
23, 1:7, 1 Bidrag förebygga skador på annat än renar och...	47 766	47 778	53 000	57 000	61 000
27,1:1, 2 Avgiften till EU	1 430 775	1 432 173	1 225 125	1 198 083	1 198 083
Summa anslag	7 695 629	11 130 563	11 541 735	11 877 693	12 023 693
Jägarregistret	15 357	16 100	15 300	15 400	15 400
Kväveoxidavgifter (Nox)	10 191	10 987	11 216	12 202	12 402
Kadmiumfonden	595	700	700	0	0
Avgifter som disponeras	362	2 380	3 270	6 270	6 892
Årsavgifter insamling förpackningar	0	2 500	2 500	2 500	2 500
Tillsynsavgifter retursystem	3 864	3 846	3 846	3 846	3 846
Tjänsteexport	1 220	350	250	0	0
EMAS	100	110	110	110	110
Övriga intäkter som disponeras	110 415	95 000	95 000	95 000	95 000
Summa avgiftsintäkter och övriga intäkter som disponeras	142 104	131 973	132 192	135 328	136 150
Summa anslag och intäkter som disponeras	7 837 733	11 262 536	11 673 927	12 013 021	12 159 843
Avgiftsintäkter som redovisas mot inkomsttitel	41 463	22 871	24 612	25 050	25 509

3. Förslag till finansiering

I detta kapitel beskriver vi Naturvårdsverkets förslag till finansiering med anslag. Beräkningarna utgår från de anslag och anslagsposter som myndigheten disponerar enligt uppgifterna i Hermes.

Naturvårdsverket har många viktiga uppdrag inom ett brett spann och resursbehoven är följaktligen stora. Syftet med detta kapitel är att fästa regeringens uppmärksamhet på områden där myndigheten ser behov av långsiktig finansiering.

Vi vill särskilt betona hur angeläget det är att behoven på anslagen 1:1, 1:2 och 1:3 tillgodoses innan förstärkningar görs av andra anslag.

3.1 Utgiftsområde 20 Allmän miljö och naturvård

3.1.1 Förvaltningsanslaget

Naturvårdsverket föreslår att myndighetens förvaltningsanslag tilldelas 707 mnkr 2025, 727 mnkr 2026 samt 743 mnkr 2027. Vi utgår ifrån de inrapporterade beloppen i Hermes. Eventuellt anslagssparande eller utnyttjande av anslagskredit har inte beaktats.

Anslagspost (tkr)	Tilldelat 2024	Beräkning 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027
ap. 1 Naturvårdsverket	635 535	581 561	592 923	590 784
<i>Förstärkning</i>		125 000	134 000	152 000
Summa, avrundat		707 000	727 000	743 000

SKÄLEN FÖR VÅRT FÖRSLAG

För 2025–2027 behövs en förstärkning jämfört med nivåerna i Hermes. Samtidigt som tidsbegränsade satsningar avslutas ökar förväntningarna på myndigheten för varje år. Naturvårdsverkets verksamhetskostnader finansieras i allt väsentligt av anslag. Vi har i tidigare budgetunderlag pekat på risken för underskott och att större neddragningar av verksamheten ser ut att bli nödvändiga om förslagen i budgetpropositionen 2024 faller ut 2025. I februari varslade Naturvårdsverket om uppsägning av 65 anställningar för att anpassa verksamheten till de föreslagna budgetförutsättningarna.

Det **absolut viktigaste** för 2025–2027 är att vi får täckning för de **kostnader som avser den tillsynsutövning och tillståndsprovning som finansieras av verksamhetsutövare**. Detta skulle kunna göras genom att vi får disponera avgiftsintäkterna eller genom en motsvarande höjning av anslaget 1:1.

Naturvårdsverket noterar att den tillfälliga satsningen på effektiv provning och tillsynsvägledning förlängs, vilket vi välkomnar, men konstaterar samtidigt att

behoven både är större och framför allt permanenta. Vår uppgift som beredskapsmyndighet kommer att kräva ytterligare medel för att möta regeringens förväntningar.

Våra förslag till förstärkningen fördelar sig i prioriteringsordning enligt tabellen:

Förslag till förstärkning (tkr)	Beräkning 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027
Tillsynsutövning och tillståndsprövning* som finansieras genom avgifter	47 000	51 000	51 000
Förvaltningsavgifter inom producentansvar och avfallstransporter	21 000	21 000	21 000
Miljöprövning och tillsynsvägledning	7 000	7 000	20 000
Civil beredskap och cybersäkerhet	25 000	30 000	35 000
Analyser av EU:s klimatpolitik ur ett svenskt perspektiv	5 000	5 000	5 000
Teknisk dataflödesplattform för insamling, bearbetning och tillgängliggörande av miljödata	8 000	8 000	8 000
Resurseffektiva och hållbara värdekedjor	12 000	12 000	12 000
Summa förslag	125 000	134 000	152 000

* avseende producentansvar och gränsöverskridande avfallstransporter

Skälen för våra förslag till respektive tabellrubrik utvecklas i avsnitten nedan.

Tillsynsutövning och tillståndsprövning som finansieras genom avgifter

Naturvårdsverkets **tillsyn inom producentansvaren** ska vara kostnadsneutralt för staten och finansieras av producenterna genom de avgifter som tas in. Intäkterna disponeras inte av Naturvårdsverket (med undantag av tillsyn inom retursystemet för plastflaskor och metallburkar) utan redovisas mot inkomstittel. Det innebär att våra kostnader måste täckas genom motsvarande ökning av förvaltningsanslaget. Vi har under ett antal år fått tillfälliga förstärkningar för att kunna bygga upp verksamhet, utveckla it-stöd och anställa personal som behövs för att genomföra uppgiften. Dessa tillfälliga förstärkningar ser ut att upphöra från och med 2025. Kostnaderna för tillsynen är dock permanenta och uppgiften **kan inte genomföras på önskat sätt utan finansiering**. Naturvårdsverket ser därför att förvaltningsanslaget måste öka med 35 mnkr 2025, 39 mnkr 2026 och 2027 för att ge täckning för de kostnader myndigheten har för tillsynsutövning inom producentansvaren.

Med dataunderlag över antal producenter som betalar tillsynsavgift till Naturvårdsverket kan konstateras att avgiftsintäkterna inte täcker myndighetens kostnader för tillsyn inom producentansvaren, se avsnitt 4.2. Naturvårdsverket avser därför att hemställa om en höjning av tillsynsavgifterna i motsvarande omfattning med syfte att producenterna ska finansiera myndighetens tillsynsarbete kopplat till producentansvaren och att tillsynen därmed ska vara kostnadsneutral för staten.

Även Naturvårdsverkets arbete med **tillståndsansökningar inom gränsöverskridande avfallstransporter** (GRÖT) ska vara kostnadsneutralt och finansieras av de ansökningsavgifter som tas in. Intäkterna disponeras inte av Naturvårdsverket och kostnaderna för handläggning av tillståndsärenden behöver därför täckas genom förvaltningsanslaget. Antalet tillståndsansökningar för gränsöverskridande avfallstransporter har **ökat betydligt** de senaste åren och trenden ser ut att fortsätta. Under kommande år kommer införandet av den reviderade avfallstransportförordningen kräva ytterligare resurser för att reglerna ska kunna implementeras. Till exempel kräver den reviderade förordningen **anslutning till ett EU-gemensamt it-system** (Traces) för hantering av tillståndsansökningar. Myndigheten har samtidigt behov av att **byta ut det ärendehandläggningssystem** som används och **anpassa e-tjänster** till systemet. För att klara it-utveckling och anpassning av myndighetens egna system för anslutning till ett EU-gemensamt system krävs ökade resurser för personal och utveckling.

Naturvårdsverket behöver för denna del av verksamheten 12 mnkr per år för att täcka verksamhetens kostnader för hantering av tillståndsansökningar.

Vi föreslår därför ett tillskott på 47 mnkr 2025 och 51 mnkr för åren 2026 och 2027 för att täcka de kostnader myndigheten har för tillsyn inom producentansvar och handläggning av tillståndsansökningar inom gränsöverskridande avfallstransporter. Ett alternativ till en ökning av anslaget 1:1 är att ge Naturvårdsverkets dispositionsrätt till avgifterna.

Förvaltningsuppgifter inom producentansvar och avfallstransporter

Kostnaderna beräknas uppgå till 15 mnkr per år för de övriga **förvaltningsuppgifter** som följer av implementeringen av utökade **producentansvar** i EU:s avfallsdirektiv och EU:s engångsplastdirektiv som inte är avgiftsfinansierande. Naturvårdsverket har fått flera nya förvaltningsuppgifter sedan 2023 och de tillfälliga satsningarna har varit en förutsättning för att kunna uppfylla förvaltningsuppgifter i enlighet med EU-lagstiftningen. Exempel är **vägledning, föreskriftsarbete, framtagning och rapportering av statistik samt handläggning av dispenser**. Myndigheten har under flera år byggt upp kompetens och arbetssätt men från och med 2025 saknas finansiering för att utföra arbetet. Vi föreslår därför ett permanent tillskott på förvaltningsanslaget motsvarande dessa kostnader.

I Naturvårdsverkets **förvaltningsuppgifter för avfallstransporter** ingår **tillsynsvägledning** kring gränsöverskridande avfallstransporter och illegala avfallstransporter samt **tillsyn** av illegala avfallstransporter. Tillsynen finansieras av anslag och är inte lämplig att finansiera med avgifter. Antalet illegala avfallstransporter som upptäcks ökar och likaså behovet av tillsynsvägledning om illegala avfallstransporter. Tillsynsmyndigheternas resurser för att utöva kontroll nationellt har ökat avsevärt sedan ett par år samtidigt som Naturvårdsverkets resurser på områden inte har förändrats. Det medför att Naturvårdsverket riskerar att bli en bromskloss i arbetet med att förhindra illegala avfallstransporter.

Naturvårdsverket ansvarar också för att medverka i och driva arbete inom **Baselkonventionen** och de **EU-rättsakter** som påverkar och reglerar arbetet med gränsöverskridande avfallstransporter. Naturvårdsverkets kostnader för denna del av verksamheten uppgår till ca 6 mnkr årligen.

Vi föreslår ett tillskott på 21 mnkr årligen för att täcka kostnaderna för de förvaltningsavgifter som åligger Naturvårdsverket avseende producentansvar och avfallstransporter.

Miljöprövning och tillsynsvägledning

De insatser som behöver genomföras inom miljöprövning och tillsynsvägledning är inte av tillfällig karaktär. Vi välkomnar att nuvarande satsning förlängs och föreslår därutöver en förstärkning med 7 mnkr åren 2025 och 2026, och 20 mnkr 2027 och framåt. Utan en förstärkning kan inte Naturvårdsverket bidra till att höja tempot i tillståndsprövningarna då det inte blir möjligt att rekrytera och behålla den kompetens som behövs för att bidra till att den gröna omställningen, inte minst i norra Sverige, görs effektivt och med iakttagande av miljöhänsyn.

Förslagen i utredningar såsom *Rätt för klimatet* (SOU 2022:21), *En klimatanpassad miljöbalk för samtiden och framtiden* (SOU 2021:21) och *Om prövning och omprövning - en del av den gröna omställningen* (SOU 2022:33) beskriver flera utmaningar och innehåller förslag till särskilda uppdrag för Naturvårdsverket. Sådana uppdrag som kräver omfattande resurser för att kunna genomföras är till exempel **omprövning** av tillstånd och villkor, mer **samordning** mellan myndigheter och särskilt **stöd till klimatprojekt**. I regleringsbrevet för 2024 finns också uppdrag om effektivare miljöprocesser som ska bidra till att öka investeringsviljan i Sverige, att stärka den svenska internationella attraktionskraften, beredskapen och resiliens mot störningar samt till att öka takten i arbetet med grön omställning. Myndigheten har dessutom återkommande fått i uppdrag att redovisa samlad statistik om miljöprövning.

Den klimatomställning som krävs innebär att många verksamheter kommer att behöva söka nya eller ändrade **miljötillstånd**. Naturvårdsverket deltar som **part eller remissinstans** i vissa miljöprövningar. Vi **vägleder** om olika frågor kopplat till prövningen såsom miljöbedömningar och hänsynsreglerna. Vi är samordnande myndighet för tillståndsprövningar som gäller gränsöverskridande miljöpåverkan, där vi ser en ökning av ärenden i takt med att exempelvis fler vindkraftsparker byggs i gränsnära områden. Vi bidrar till utvecklingen av systemet genom att delta som **experter** i utredningar, med stöd till andra myndigheter och till regeringen både nationellt och inom EU. Förstärkningen behöver göras permanent för att säkra att vi har tillräcklig och rätt kompetens för uppgifterna och för att kunna ge stöd till länsstyrelserna i deras arbete med miljöprövningar.

De kommande åren kommer takten i utvecklingsarbetet att öka vilket kommer att ställa krav på att processen utformas så att **tillståndsprövningen** effektivt bidrar till den **gröna omställningen**. Flera EU-rättsakter som nyligen har beslutats eller är under slutförhandling, till exempel kritiska råmaterialakten och förnybartdirektivet, ställer krav på tillståndsprövningen vilket bland annat innebär kortare

handläggningstider för vissa verksamheter. Samtidigt pågår flera omfattande tillståndsprövningar av gruvor och större industrianläggningar, och fler förväntas de kommande åren. För att kunna delta i miljöprövningar i tillräcklig omfattning och samtidigt bidra i utvecklingsarbetet är det viktigt att myndigheten har tillräckliga **resurser** och att våra medarbetare har rätt **kompetens**. Vi behöver kunna sätta oss in i nya tekniker och processer och den miljöpåverkan som kan bli följden.

Som central **tillsynsvägladande** myndighet behöver Naturvårdsverket säkerställa att tillsynsmyndigheterna har förutsättningar att se till att befintliga regler och villkor följs. Det är av stor betydelse att få en **enhetlig regeltillämpning** i alla delar av landet och hos alla tillsynsmyndigheter. Den ambitionshöjning som regeringen skapat förutsättningar för genom nya regler, nya uppgifter och medel till myndigheten behöver vara varaktig.

Civil beredskap och cybersäkerhet

För att bidra till Sveriges samlade motståndskraft samt förmåga att hantera fredstida kriser och höjd beredskap ser Naturvårdsverket behov av förstärkningar inom området civil beredskap. Sammantaget bedömer vi att finansieringsbehovet för åtgärder i syfte att stärka myndighetens **civila beredskap** uppgår till 15 mnkr 2025 och gradvis ökar till 20 mnkr 2026 respektive 25 mnkr 2027. Behovet av en gradvis upptrappning reflekterar den utveckling av myndighetens förmåga inom området som Naturvårdsverket behöver arbeta för. I den utsträckning vi inte erhåller ytterligare finansiering för detta verksamhetsområde kommer det ta tid innan myndigheten lever upp till de krav som ställs i beredskapsförordningen och ambitionsnivån riskerar att bli låg. Finansieringen av detta skulle kunna ske genom anslaget 1:27, UO 23.

Naturvårdsverkets uppgift som **beredskapsmyndighet** medför kostnader för att utveckla myndighetens förmåga gällande hantering av fredstida kriser, både inom ansvarsområdet samt inom den egna myndigheten. Detsamma gäller förmågan att kunna utföra myndighetens uppgifter i ett läge av höjd beredskap. Det handlar exempelvis om arbete med att ta fram lägesbilder, beredskapsplaner och krigsorganisation, inklusive krigsplacering av personal. Från och med 2024 har vi även en organisation för **tjänsteman i beredskap**.

En viktig del i att vara beredskapsmyndighet handlar om att **samverka** med andra aktörer, inte minst genom att delta aktivt i det arbete som bedrivs i sektorn *Livsmedelsförsörjning och dricksvatten*. Det är angeläget att vi deltar i samma utsträckning som övriga sektorsmyndigheter, vilka har en organisation med betydligt fler personer som arbetar med beredskapsfrågor än vad vi har möjlighet till.

Vidare behöver myndigheten ytterligare **analysera** vad rollen som beredskapsmyndighet innebär för fortsatt arbete inom ansvarsområdet. Rysslands krig i Ukraina aktualiserar vikten av att skydda den civila infrastrukturen och Naturvårdsverket ser behov av att **stärka Sveriges robusthet och redundans avseende avlopps- respektive avfallshantering**. Vilka åtgärder som behöver

vidtas av vilka aktörer, samt hur detta bör finansieras, är en central fråga som Naturvårdsverket i egenskap av beredskapsmyndighet fortsatt behöver analysera. För närvarande har vi svårt att mäta med detta perspektiv.

Utöver våra uppgifter inom områdena avlopp och avfall, som var anledningen till att vi utsågs till beredskapsmyndighet, behöver Naturvårdsverket även se över vilka andra delar av vår verksamhet som behöver kunna bedrivas vid kris och krig. Ytterligare en del som Naturvårdsverket skulle kunna bidra till vid en förstärkt finansiering, och som stärker beredskapen ur ett större och mer långsiktigt perspektiv, är **kopplingen mellan miljö- och klimatfrågor och beredskapsfrågor**.

För att leva upp till kraven som följer av rollen som beredskapsmyndighet, samt att hantera en ökande mängd säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter, behöver Naturvårdsverket ytterligare stärka sin förmåga inom säkerhetsskydd i syfte att **skydda säkerhetskänslig verksamhet**. Detta är också viktigt utifrån de krav som kan följa av en kommande anslutning till Nato. För detta krävs att vi utvecklar processerna inom områdena **informationssäkerhet, fysisk säkerhet och personalsäkerhet**. Som beredskapsmyndighet ökar därtill behovet av att löpande kommunicera säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter med andra vilket kräver en **signalskyddsorganisation**, något som ställer krav på organisatoriska förändringar och kompetenshöjande insatser, likväl som förändringar inom fysisk säkerhet på våra kontor. Vid utebliven finansiering kan det få konsekvenser för vår förmåga, både vad gäller regelefterlevnad samt inom ramen för samverkan med andra. Mer specifikt kan vi inte skyndsamt leverera lägesbilder i händelse av fredstida kris eller höjd beredskap, i enlighet med kraven som ställs på oss i beredskapsförordningen.

Livsmedelsverket har i regleringsbrevet för 2024 fått i uppdrag att tillsammans med Naturvårdsverket och andra berörda myndigheter utreda och analysera behovet av och förutsättningar för att införa investeringsprogram för livsmedel (robusta livsmedelsbutiker), dricksvatten och avlopp. Arbetet ska redovisas senast 1 april 2025. Naturvårdsverket vill mot denna bakgrund flagga för att det är sannolikt att vi kommer att återkomma i kommande budgetunderlag med äskande för ett sådant investeringsprogram, både vad avser själva programmet och förvaltningskostnader som följer av administration av ett sådant program.

Naturvårdsverket föreslår att förvaltningsanslaget från och med 2025 utökas med 10 mnkr per år för nödvändig investering för att höja **it-säkerheten** och bygga upp förmågan att hantera ökade **cybersäkerhetshot**. Det är omfattande och komplexa åtgärder som inte kan genomföras inom ramen för befintliga resurser.

Naturvårdsverkets it-portfölj har under lång tid vuxit till följd av digitaliseringsvågen inom offentlig förvaltning. Myndigheten är officiell statistikmyndighet och hanterar stora mängder data, och är därtill beredskapsmyndighet. Verksamheten är bred och kraven på våra digitala lösningar är mångskiftande, komplexa och innefattar ofta krav på att kunna överföra och eller dela data mellan organisationer och myndigheter.

Kravet på modernisering drivs inte enbart av teknikutvecklingen utan också av ökade cybersäkerhetshot. Det som för några år sedan betraktades som säkert är inte längre godtagbart. Naturvårdsverket gör bedömningen att vi behöver **öka robustheten i både drift och förvaltning för att stärka cybersäkerheten** i hela vår it-miljö.

Analys av EU:s klimatpolitik ur ett svenskt perspektiv

Naturvårdsverkets roll i klimatarbetet ökar både nationellt och inom EU. Det kommer att krävas ytterligare **analyser** av de nu beslutade ändringarna inom EU av exempelvis förordningen om markanvändning och skogsbruk, LULUCF, ansvarsfördelningsförordningen ESR och utsläppshandelsdirektivet ETS. Dessutom kan nya analyser kopplat till kommande förslag för **EU:s klimatmål till 2040** och ytterligare mekanismer för genomförandet tillkomma, inklusive konsekvenser för Sverige. EU:s klimatmål är högt ställda och utvecklingen mot 2030-målen behöver följas. Det behövs också analyser av hur flexibiliteter mellan olika mål och förordningar kan nyttjas för att nå målen så effektivt som möjligt. Underlag och svenska inspel kopplat till befintliga och nya direktiv och förordningar är viktiga för att **säkerställa att svenska förutsättningar återspeglas i EU-regelverken**.

För att möta de förväntningar som finns inom klimatanalys bedömer vi att finansieringsbehovet uppgår till 5 mnkr årligen.

Teknisk dataflödesplattform för insamling, bearbetning och tillgängliggörande av miljödata

Naturvårdsverket behöver utveckla sin dataflödeshantering och stärka förmågan att **digitalt inhämta uppgifter samt lagra, bearbeta, analysera, tillgängliggöra och visualisera data**. Vi föreslår därför en ökning av förvaltningsanslaget med 8 mnkr per år för att bekosta utveckling, förvaltning och drift av ny teknisk grundplattform för miljödataflödeshantering. Tillskottet ska täcka den tekniska uppbyggnaden som lånefinansieras och betalas via avskrivningar på fem år, samt löpande kostnader för förvaltning och drift. Myndigheten föreslår att den tekniska plattformen finansieras dels via förvaltningsanslaget, dels via sakanslag. När plattformen är implementerad kommer vidareutveckling behöva fortsätta så länge vi har behov av denna förmåga.

Med en teknisk dataflödesplattform för insamling, bearbetning och tillgängliggörande av miljödata kommer det dels bli enklare och säkrare, dels gå snabbare att inhämta och behandla data. Det gör att data blir mer aktuell och ger bättre möjligheter till analys, uppföljning och utvärdering. En sådan plattform en förutsättning för att framöver kunna använda **AI-teknik**.

Omvärldens efterfrågan och behov av data, statistik och aktuella analyser har under de senaste åren ökat kraftigt. Regeringens digitaliseringspolitik omfattar inte bara att digitalisera offentlig förvaltning där syftet är att erbjuda en enklare, öppnare och effektivare service till alla utan också målet att den offentliga förvaltningen ska vara öppnare och stödja innovation, delaktighet samt högre kvalitet och effektivitet i verksamheten. Därtill har kraven från omvärlden på att snabbt kunna tillgängliggöra statistik och analyser förstärkts avsevärt.

Myndigheten har de senaste åren haft uppdrag där en mer frekvent rapportering efterfrågats. Kortsiktiga it-lösningar har byggts inom de olika uppdragen men dessa är inte tillräckligt robusta och framför allt är de kostsamma att utveckla och förvalta över tid. Naturvårdsverket behöver bli mer kostnadseffektivt när vi digitaliserar **nationella och internationella krav på rapportering av miljödata**. Vi ser också en stor potential i att snabbare kunna leverera data med högre kvalitet vid olika återrapporteringar och regeringsuppdrag. Automatiserad inhämtning och tillgängliggörande av data innebär kortare ledtider, bättre struktur på informationen, underlättar förvaltningen samt minskar risken för fel.

Regeringens strategi ”Data - en underutnyttjad resurs för Sverige: En strategi för ökad tillgång av data för bland annat artificiell intelligens och digital innovation” pekar på hur viktigt det är att myndigheter kan dela data mellan organisationer samt öka tillgången till data. Till detta kommer att regeringen pekar på möjligheterna att effektivisera offentlig förvaltning genom ökad AI-användning. I nuläget saknar Naturvårdsverket grundläggande tekniska funktioner för att kunna leva upp till regeringens politik liksom möjligheterna att framöver använda AI-teknik.

Nedan beskrivs några områden där vi redan nu kan se nyttan av en framtida datasflödesplattform.

Enklare miljörapportering för företag

Under 2024 ska myndigheten tillsammans med länsstyrelsen ta fram ett förslag till hur en ny **digital lösning för inlämnande av företags- och verksamhetsutövares miljörapportering** ska se ut. Det är viktigt att kunna föreslå en digital lösning som bygger på en teknisk grundplattform för insamling, datakvalitetskontroll och analys. Detta kan vi bara göra genom att säkerställa att det finns dedikerade resurser med rätt kompetens och medel avsatta för en teknisk grundplattform för dataflödeshantering. Med denna satsning kan vi digitalisera och **effektivisera** företagens miljörapportering samt **minska kostnaderna för kvalitetssäkring** av data.

Naturvårdsverket planerar att delfinansiera utvecklingen med anslaget 1:2.

Snabbare hantering av data om invasiva främmande arter

För att stoppa **invasiva främmande arter** måste allt fler och större datamängder hanteras manuellt. Det blir allt svårare att kunna leva upp till rapporteringskrav, krav på tillgängliggörande i många olika former samt krav på rätt datakvalitet. Att samla in data, analysera, rapportera, tillgängliggöra samt öka kunskapen hos allmänheten är både kostsamt och tidskrävande. Naturvårdsverket lägger idag ned ca 500 arbetstimmar per tillfälle bara för EU-rapporteringen.

Med en digital lösning som bygger på en teknisk grundplattform för dataflödeshantering för insamling, datakvalitetskontroll, analys och tillgängliggörande kan arbetet genomföras **mer kostnadseffektivt och med bättre beslutsunderlag**. Möjligheterna för snabb uppföljning och bättre kommunikation ökar med denna teknik, till exempel möjligheten att snabbt göra visualiseringar. En

stor nytta med en ny plattform bedöms också vara att få tillgång till data löpande, när helst regeringen vill ha statistik eller andra data.

Naturvårdsverket planerar att delfinansiera utvecklingen med anslaget 1:3.

Bättre beslutsunderlag för våtmarksarbetet

Naturvårdsverket har i uppdrag att sammanställa data om **tillstånd, påverkan, åtgärder och effekter på våtmarker**. Informationen är idag spridd hos olika aktörer (SCB, Skogsstyrelsen, Jordbruksverket, Lantbruksuniversitetet etc.). En bättre överblick skulle underlätta bedömningen av miljömålet myllrande våtmarker. Det skulle också ge Naturvårdsverket bättre möjligheter att **identifiera och implementera styrmedel** för att motverka eventuella negativa trender i våtmarksmiljön och följa upp effekter.

Med en digital lösning som bygger på en teknisk grundplattform för dataflödeshantering för insamling, datakvalitetskontroll, analys och tillgängliggörande kan arbetet för våtmarkerna genomföras mer **kostnadseffektivt och beslutsunderlagen bli bättre**. Habitatrapportering (Artikel 12 och 17 i art- och habitatdirektivet) skulle kunna genomföras snabbare med mindre risk för manuella fel. Automatiskt uppdaterade kunskapsunderlag inom miljöövervakningen skulle kunna återanvändas lättare och kombineras med andra underlag för olika syften i samhället och minska det manuella insamlandet av data liksom få till ett strukturerat arbetssätt kring metadata som gör det lättare att tolka och använda kunskapsunderlag. Det skulle också minska kostnaderna för kvalitetssäkring av data, rapportering och framtagande av statistik.

Naturvårdsverket planerar att delfinansiera utvecklingen med anslaget 1:3.

Resurseffektiva och hållbara värdekedjor

I regeringens klimathandlingsplan framhålls att en omställning av resursanvändningen är nödvändig för den gröna omställningen och för att stärka svensk konkurrenskraft. Regeringen säger att det är nödvändigt med en ambitiös avfallspolitik för att minska miljö- och klimatpåverkan från ineffektivt utnyttjande av resurser. Där anges också att Sverige bör verka för att EU:s politik för cirkulär ekonomi inklusive produktlagstiftning blir användbara verktyg för att fasa ut fossila insatsvaror.

Utvecklingen inom området **cirkulär ekonomi** och **produktreglering** har tagit fart inom EU på senare tid inom ramen för den gröna given. En drivkraft är också den uppdaterade EU-strategin för cirkulär ekonomi, med nya lagstiftningsförslag om batterier, förpackningar och ekodesign för hållbara produkter, och även textilavfall, matavfall, engångsplast, byggprodukter och uttjänta fordon. I de förslag till nya och skärpta EU-rättsakter som nu är under utveckling bör Sverige verka för att EU:s politik för cirkulär ekonomi och produkter verkligen blir användbara verktyg för att fasa ut de fossila insatsvarorna. För att Naturvårdsverket ska ha möjlighet att bidra med stöd till regeringen i EU-arbetet på området behöver vi ökade resurser.

Naturvårdsverket har under de senaste åren fått en utökad roll i arbetet med att minska plasters och mikroplasters negativa miljöpåverkan. Naturvårdsverket har

bland annat en **nationell platsamordning** och gör insatser för hela livscykeln för plast, exempelvis hållbar design, standardisering, återanvändning, alternativa material, återvinning och minskat läckage av plast.

De tillfälliga medel på 25 mnkr som gavs till platsamordningen mellan 2022–2024 avslutas. Platsamordningen har hittat en form som är effektiv, ändamålsenlig samt uppskattad och efterfrågad bland aktörerna. Platsamordningen skulle behöva i storleksordningen 5 mnkr, det vill säga samma nivå den haft de senaste åren, för att bibehålla sin relevans som nationell **kunskapsnod**. Utöver personalkostnader behövs utredningsmedel både för kunskapsframtagning, bland annat regelbundna plastkartläggningar, och underlag för att möjliggöra **analyser kring aktörers förutsättningar att bidra till omställningen**, i syfte att kunna **behovsanpassa** våra insatser. För att kunna bidra med nyligen beslutade nya förvaltningsuppgifter inom bland annat textil, bioavfall, bidra som experter i EU-förhandlingar och som en nationell kunskapsnod inom cirkulär ekonomi inklusive plast skulle permanenta medel på totalt 12 mnkr per år behöva tillföras.

Utöver ovan nämnda och redan beslutade EU-rättsakter ser vi att ett ökat resursbehov kan uppstå kopplat till nya förvaltningsuppgifter när ny lagstiftning träder i kraft. Det handlar till exempel om, kritiska råvarumaterialakten (CRMA), ekodesign för hållbara produkter (ESPR) och markdirektivet. Det är dock för tidigt att bedöma behovet av finansiering, som också beror på vilka myndigheter som får olika delar av uppgifterna. Vi återkommer om detta i kommande års budgetunderlag.

KONSEKVENSER AV UTEBLIVEN ANSLAGSÖKNING

Tillförs inte tillräckliga medel till förvaltningsanslaget riskerar följande situationer att uppstå under de kommande åren:

Tillsynsutövning och tillståndsprövning som finansieras genom avgifter

- Ingen tillsyn kopplat till producentansvaren kan genomföras utöver att tillhandahålla redan framtagna e-tjänster samt att hantera tillsynsavgifter. Konsekvenserna för kommuner, verksamheter, producenter och producentansvarsorganisationer skulle bli omfattande, till exempel genom höjda avgifter för kommunernas avfallshantering och en stor osäkerhet bland aktörer och splittrad tolkning av producentansvarsreglerna. Utebliven granskning av inrapporterade uppgifter och utebliven friåkartillsyn skulle leda till sämre lagefterlevnad och att ett minskande antal producenter skulle betala för hela kostnadsmassan. En viktig komponent för att möjliggöra ett effektivt tillsynssystem är det it-stöd som tagits fram för att hantera de tusentals aktörer som ingår i producentansvarssystemen.
- Naturvårdsverket kan inte fullgöra de nya förvaltningsuppgifter som följer av den kommande avfallstransportförordningen. Detta innebär bland annat att tillståndsansökningar för gränsöverskridande avfallstransporter inte kan handläggas i den takt som de inkommer till myndigheten vilket drabbar de verksamhetsutövare som transporterar avfall. Bland dessa

verksamhetsutövare finns de transportörer som försörjer de svenska värmekraftverken med bränsle i form av avfall samt ser till att värmeverken kan kvittgöra sig aska. Vidare finns risk att myndigheten inte kan hantera utveckling och anpassning av e-tjänster och it-system mot EU-gemensamma system som krävs för att kunna genomföra handläggningen av tillståndsärenden. Detta innebär att myndigheten inte kan handlägga ärenden på ett effektivt sätt och att verksamhetsutövare inte kan använda förenklade e-tjänster.

Förvaltningsuppgifter producentansvar och avfallstransporter

- Urholkning av producentansvar som styrmedel och att EU-lagstiftning inte efterlevs kan medföra sanktioner. Det skulle också innebära att materialåtervinning av plastförpackningar inte ökar och att Sverige därför behöver betala höga och möjligen även ökande EU-avgifter.
- Naturvårdsverket kan inte fullgöra tillsynsansvaret för legala och illegala avfallstransporter och inte heller samordna och ge vägledning till länsstyrelserna och brottsbekämpande myndigheter i arbetet mot illegala avfallstransporter. Ytterst drabbar detta seriösa aktörers konkurrensförutsättningar samt människor och miljö i de länder som är slutdestination för de illegala avfallstransporterna.

Miljöprövning och tillsynsvägledning

- Naturvårdsverket kan inte bidra i önskad utsträckning i att delta i enskilda miljöprövningar eller utveckla systemet för effektiva miljöprövningar för en grön omställning. Det kan leda till att miljökonsekvenserna av verksamhet med ny teknik eller känd teknik i avsevärt större omfattning än tidigare blir sämre belysta och att omställningen skapar nya miljöproblem. Genomslaget för ny, bättre, teknik kan bli sämre. Även stödet, exempelvis i tekniska frågor, till tillsynsmyndigheterna såväl som andra myndigheter påverkas negativt. Vi kommer inte att kunna möta önskemålet hos verksamhetsutövare och myndigheter om central tillsynsvägledning inom flera områden för att motverka skillnader i kravnivå och regeltillämpning i olika delar av landet.
- Naturvårdsverket får stora svårigheter att förverkliga den nationella tillsynsstrategin, ta det utpekade samordningsansvaret för en effektiv tillsyn i hela landet, med eller utan ett nytt regeringsuppdrag, och möjligheten att ge ett planerat utökat stöd till tillsynsmyndigheterna minimeras.

Civil beredskap och cybersäkerhet

- I rollen som ny beredskapsmyndighet kommer det ta längre tid att nå upp till kraven i beredskapsförordningen, ambitionsnivån i beredskapsarbetet kommer att vara låg och vi kommer inte kunna samverka med andra myndigheter i den utsträckning som förväntas.

- Ökad risk för att cyberattacker kan slå ut Naturvårdsverkets it-miljöer och verksamhet samt att vi inte kan upprätthålla eller genomföra nya krav på digitalisering.

Analys av EU:s klimatpolitik ur ett svenskt perspektiv

- Naturvårdsverket kommer att tvingas prioritera ned klimatarbetet med EU-analyser och underlag till förhandlingar och/eller prioritera ned arbete med analys för att bidra till en effektiv svensk klimatomställning och möjligheten att nå Sveriges klimatmål och våra beting inom EU.

Teknisk dataflödesplattform för insamling, bearbetning och tillgängliggörande av miljödata

- Fortsatt höga kostnader på grund av låg möjlighet till effektivisering av insamling, bearbetning och tillgängliggörande av data.
- Naturvårdsverket kan inte utveckla AI-teknik då denna plattform är en förutsättning för att utveckla och använda AI-teknik.

Resurseffektiva och hållbara värdekedjor

- Naturvårdsverket kan inte ge expertstöd i Sveriges EU-arbete kopplat till bland annat batterier, förpackningar och ekodesign för hållbara produkter, men inte heller i det nya förvaltningsarbetet med textilavfall, matavfall, engångsplast, byggprodukter och uttjänta fordon. Vi kommer inte heller att ha möjlighet att arbeta med det svenska genomförandet av dessa rättsakter.
- Naturvårdsverket kan inte fullfölja den platsamordning som vi enligt instruktionen ska ansvara för. Vid utebliven förstärkning av medel kommer den nu etablerade och välfungerande nationella platsamordningen tappa i relevans och kraft att bidra till näringslivets och andra aktörers omställning, vilken behövs för att nå en hållbar plastanvändning.
- Sverige har utmaningar med att nå flera av EU:s materialåtervinningsmål, vilket kan påverka statsbudgeten negativt genom plastkomponenten i Sveriges EU-avgift, det vill säga den enhetliga uttagssats om 0,8 euro per kilogram plastförpackningsavfall som genereras i varje medlemsstat som inte materialåtervinns. 2023 betalade Sverige 950 mnkr.

FINANSIELLA VILLKOR

För anslagspost 1 uppgår anslagskrediten för 2023 till 18,6 mnkr och ett anslagssparande till 3 procent, båda i enlighet med anslagsförordningen (2011:223). Vi utgår från motsvarande nivåer åren 2025–2027 och föreslår att anslagskrediten fastställs till 3 procent av förvaltningsanslaget.

3.1.2 Anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m.

Naturvårdsverket föreslår att anslagspost 1 inom anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. tilldelas 268 mnkr 2025, 287 mnkr 2026 och 293 mnkr 2027 samt ansluter sig till regeringens bedömning vad gäller nivån på anslagspost 4, 6 och 9.

Anslagspost (tkr)	Tilldelat 2024	Beräkning 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027
ap. 1 Miljöövervakning	223 014	225 014	225 014	225 014
<i>Förstärkning</i>		43 000	62 000	68 000
Summa yrkande ap 1, avrundat		268 000	287 000	293 000
ap. 9 Kansli Delegationen cirkulär ekonomi	5 000	5 000	5 000	5 000
ap. 4 Klimatpolitiska handlingsplanen,	34 000	20 000	-	-
ap. 6 Bidrag till ideella miljöorganisationer	19 000	19 000	19 000	19 000
Summa, avrundat		312 000	311 000	317 000

SKÄLEN FÖR VÅRT FÖRSLAG

Anslagspost 1

Miljöövervakning är **grunden för ett kostnadseffektivt miljöarbete**. Den behövs för att beskriva miljötillståndet, bedöma hotbilder för både natur och människor, som underlag till åtgärder, och för att kunna följa upp effektiviteten i vidtagna åtgärder. Detta finansieras genom anslaget 1:2. Anslaget finansierar också stora delar av Sveriges **rapporteringar till EU och FN** om tillståndet rörande klimat, miljö och natur. Dessa rapporteringar är som regel obligatoriska för medlemsländerna i EU och FN. För att Sverige ska kunna leva upp till våra många internationella åtaganden och upprätthålla några av världens längsta tidsserier behövs både förstärkning och stabilitet.

Kraven och därmed kostnaderna ökar för internationella rapporteringar, hanteringen av miljödata och it-stöd. De senaste åren har myndigheten prioriterat att genomföra regeringens satsningar och upprätthålla tidsserier. Andelen av anslaget som går till miljömålsuppföljning har minskats och kvaliteten på vissa internationella rapporteringar har försämrats. Samtidigt har kostnaderna för miljöövervakningen ökat pga. kostnadsutvecklingen. Nu tillkommande krav på internationella rapporteringar är svåra att hantera. Uppdatering och utveckling av it-system har fått stå tillbaka de senaste åren, vilket riskerar att leda till ökad administrativ börda för rapporterande företag.

Yrkanget för 2025–2027 är uppdelat i två delar: upprätthållande av **grundfinansiering** för befintlig miljöövervakning respektive särskilda permanenta satsningar. De särskilda permanenta satsningarna behövs för att möta

tillkommande krav i EU-rättsakter och för att upprätthålla ett välfungerande system för företagens miljörapportering.

Behov av förstärkning, (tkr)	Beräkning 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027
1. Upprätthållande av grundfinansiering*	23 000	26 500	30 500
2. Särskilda permanenta satsningar:			
Nya miljöövervakningskrav inom EU:s luftvårdsdirektiv	5 500	5 500	5 500
Nya EU-krav på rapporteringar inom avfallsstatistik	4 000	4 000	4 000
Nya EU-krav på plockanalyser av avfall	-	6 000	-
EU:s restaureringsförordning	6 000	13 000	20 000
Företagens miljörapportering (FMR)	4 500	7 000	8 000
Summa	43 000	62 000	68 000

*Grundfinansieringen har minskats med 9 mnkr/år då den akvatiska miljögiftsövervakningen överförs till Havs- och vattenmyndigheten från och med 2025.

Upprätthållande av grundfinansiering

Ökade kostnader uppstår för att vidmakthålla befintliga system då ingångna avtal räknas upp med inflationen, med viss tidsmässig fördröjning. Kostnadsökningar på grund av **inflationssuppräkning** slår igenom redan 2024, och till 2025 bedöms kostnadsökningarna vara omkring 13 procent jämfört med utgången av 2023, dvs. ca 29 mnkr.

Uppdaterade **EU-krav avseende klimatrapportering** rörande ESR och LULUCF-förordningen leder till en ökad kostnad om 3 mnkr årligen.

Samtidigt upphör kostnader för 9 mnkr årligen när den löpande akvatiska miljögiftsövervakningen förs över till Havs- och vattenmyndigheten från och med 2025.

Särskilda permanenta satsningar

EU har under 2023 slutfört ett stort antal förhandlingar av rättsakter inom klimat, miljö- och naturområdet, vilka medför ökade krav på **övervakningar av miljö-tillståndet, rapporteringar och uppföljningar** för medlemsstaterna. Kostnaderna för att leva upp till dessa EU-krav ökar därför.

Tillkommande krav i det reviderade **luftkvalitetsdirektivet** ger ökat behov av en nationell modellering av luftkvalitet samt planeringsverktyg för luftkvalitetsåtgärder. Kostnader för förvaltning samt tillgängliggörande av ovanstående uppskattas till 5,5 mnkr årligen. Modelleringsresultaten och verktyget SIMAIR ger en nulägesbeskrivning av luftkvaliteten på gaturumsnivå och hjälper samhällsaktörer att planera åtgärder för ett effektivare luftvårdsarbete.

Den svenska **avfallsstatistiken** möter idag inte de behov Sverige har för att möta upp mot EU:s regelverk. Med nuvarande statistik kan vi inte säkerställa att vi betalar rätt avgift inom EU:s Fleråriga Finansieringsramverk i kategorin icke-materialåtervunnet plastförpackningsavfall. Nuvarande statistik ger inte heller tillräckligt underlag för att utveckla förslag på effektiva styrmedel och åtgärder för att vi ska leva upp till EU:s mål. Detta gäller i synnerhet målen för förpackningar

respektive kommunalt avfall där vi idag riskerar viten från EU men även EU-mål kopplade till el-utrustning, batterier, bygg- och rivningsavfall samt matsvinn och livsmedelsavfall. Den nationella avfallsstatistiken behöver därför utvecklas genom en permanent satsning om 4 mnkr per år för att ge underlag för att Sverige ska leva upp till EU:s regelverk och i förlängningen undvika viten. Vidare behövs en särskild satsning på en så kallad **plockanalys** 2026 om 6 mnkr för att kunna följa upp läget i det svenska avfallsarbetet i relation till EU:s krav.

EU:s nya **naturrestaureringsförordning** väntas leda till behov av underlag för de naturrestaureringsåtgärder som ska genomföras enligt förordningen. Underlagen består av **kartläggning och inventering** av de arter, naturtyper och livsmiljöer som tas upp i art- och habitatdirektivet. Kunskapsbrist avseende pollinatörer väntas leda till det största behovet av nytt underlag. För att 2027 kunna ha en fullt utbyggd övervakning i fält samt drift av provmottagning, artbestämning, provbankning och datavårdskap, behöver en uppbyggnad ske under 2025 och 2026. Kostnaden för **pollinatörsövervakningen** som föreskrivs av restaureringsförordningen uppskattas till 6 mnkr för 2025 under en uppstartsfas, 13 mnkr för 2026 för fortsatt uppstart och etablering av miljöövervakningen och därefter 20 mnkr årligen från och med 2027.

För att förenkla för företagens rapportering utifrån regelverk inom EU och i Sverige är ett väl fungerande digitalt rapporteringssystem avgörande. Naturvårdsverket har i regleringsbrevet 2024 getts i uppdrag att tillsammans med länsstyrelserna ta fram ett förslag på en **nationell digital lösning för inlämning av företags och verksamhetsutövers miljörapportering**. Det står dock redan klart att den nuvarande miljörapporteringsportalen har passerat sin tekniska livslängd och klarar inte längre kraven för tillgänglighet och informationssäkerhet från och med 2025. Befintligt systemstöd har inte förutsättningar att klara de kommande krav som har lagts fram för förhandling inom EU avseende industriutsläppsdirektivet, industriutsläppsförordningen, avloppsdirektivet, ramdirektivet för vatten, prioämnesdirektivet samt grundvattendirektivet.

Om inte detta åtgärdas kommer betydande merarbete och administrativa kostnader uppstå för de svenska företagens rapportering och Sverige riskerar att inte kunna rapportera i enlighet med rapporteringskrav inom EU. Naturvårdsverket behöver därför 4,5 mnkr 2025, 7 mnkr 2026 och 8 mnkr 2027 för att kunna säkra ett fungerande rapporteringssystem för företagen från och med 2025.

Naturvårdsverket understryker även betydelsen att länsstyrelsen samtidigt får tillräckliga medel för sin del i detta arbete. Förslag till systemets närmare utformning kommer ges i rapporteringen av regeringsuppdraget.

Systemet syftar bland annat till att minska företagens kostnader genom att företag endast rapporterar i ett system och vid ett tillfälle i stället för idag till olika myndigheter vid olika tillfällen. Detta innebär möjligheter för en stor förenkling och effektivisering för både företag och myndigheter.

Det behövs sammantaget ett tillskott om 43 mnkr 2025, 62 mnkr 2026 och 68mnkr 2027 för att täcka det behov som behövs för att upprätthålla dels den grundläggande miljöövervakningen, dels genomföra rapporteringar i enlighet med

Sveriges nya internationella åtaganden och EU-krav. Utökad finansiering behövs också för att säkerställa och upprätthålla insamling samt analys av humanprover inom den **hälsorelaterade miljöövervakningen** för att kunna följa exponeringen av **miljögifter**. Stora delar av insamlingen utförs i samproduktion med Livsmedelsverket och vi stödjer därmed Livsmedelsverkets budgetäskande inom denna verksamhet (anslag 1:14 Livsmedelsverket (Ramanslag), anslagspost 1).

1:2-anslaget finansierar drift och förvaltning av miljöprovbanken hos Naturhistoriska riksmuseet. Naturvårdsverket och Naturhistoriska riksmuseet bedömer att denna infrastruktur behöver framtidssäkras (reservkraft vid elavbrott, lagringskapacitet och digitalisering). Vi stödjer därmed Naturhistoriska riksmuseets budgetäskande inom denna verksamhet (Utgiftsområde 17, Anslag 8:1 Centrala museer: Myndigheter (Ramanslag)).

Naturvårdsverket vill också framhålla vikten av att Lantmäteriets framställan avseende Öppna data beviljas i sin helhet. Geodata från Lantmäteriet är en viktig förutsättning för att uppfylla vårt instruktionsenliga uppdrag och det är av stor betydelse att Lantmäteriets informationsförsörjning bibehåller innehåll, aktualitet, omfattning och kvalitet även efter införande av öppna data.

Anslagspost 9

Naturvårdsverket har inordnat Delegationen för cirkulär ekonomi hos myndigheten (M2021/02096) och behöver tilldelas fortsatt dispositionsrätt till anslagsposten 2. Vi ansluter oss till regeringens förslag om 5 mnkr per år.

Anslagspost 4

Naturvårdsverket ansluter sig till regeringens förslag om att det behövs medel till myndighetsuppdrag som syftar till att bidra till minskade utsläpp av växthusgaser. Det kan övervägas att anslagsändamålet förtydligas så att myndighetsuppdragen kan genomföras med myndighetens eget arbete.

Anslagspost 6

När det gäller anslagsposten 6 noteras att det inte finns någon författning som reglerar hanteringen av organisationsbidraget. Det som får anses reglera detta är i stället myndighetens regleringsbrev, som beslutas årligen. Av villkoren följer att bidrag lämnas till en ideell miljöorganisation, att myndigheten beslutar om fördelningen av medlen samt att bidrag ges som organisationsbidrag. Eftersom det inte finns någon närmare definition av vad som ska förstås med begreppet ideell miljöorganisation i nu aktuell mening får myndigheten göra en egen bedömning. På senare tid har antalet ansökningar ökat likaså bredden bland sökande samt totalt sökt belopp. För att säkerställa att myndighetens hantering av bidragsansökningar kan ske med ledning av riksdagens och regeringens intentioner för bidragen föreslås att grunderna för fördelningen av bidragen till ideella organisationer regleras i en förordning. Här kan en jämförelse göras med andra bidrag till ideella organisationer, förordning (2021:12) om vissa bidrag ur viltvårdsfonden och förordningen (2010:2008) om statsbidrag till friluftslivsorganisationer.

Naturvårdsverket gör ingen egen bedömning av behovet av medel på anslaget utan utgår från befintlig nivå.

Länsstyrelsernas dispositionsrätt

År 2022 fick länsstyrelserna dispositionsrätt till medel inom anslaget, vilket Naturvårdsverket fortsatt stödjer. Det finns dock ett betydande samordningsbehov inom miljöövervakningen för att säkerställa data, kvalitet och ett effektivt nyttjande av anslaget. Naturvårdsverket framhåller betydelsen av att medlen används till de regionala miljöövervakningsprogrammen, och att fördelningen sker utifrån nationella prioriteringar och bedömningar.

KONSEKVENSER AV UTEBLIVEN ANSLAGSÖKNING

- Nya krav riskerar att skjuta undan finansiering till befintlig miljöövervakning och att tidsserier bryts.
- Sverige lever inte upp till de nya krav som EU ställer inom den utvecklade klimat- och miljöpolitiken.
- Flera rapporteringar riskerar att falla under miniminivåerna vilket kan leda till överträdelseärenden och utdömmande av vite från EU-kommissionen. Till exempel inom avfallsstatistiken och luftkvalitetsdirektivet.
- Nivån på den befintliga miljöövervakningen och arbetet med styrmedel och åtgärder sänks eller prioriteras bort givet de kostnadsökningar som redan har uppstått i samhället samtidigt som kostnaderna fortsätter öka.
- Förmågan och genomförandet av regelförenklingar riskerar att utebli och leda till ökad administrativ börda för företag då effektiva rapporteringssystem inte utvecklas eller att befintliga system inte effektiviseras. Nödvändiga it-system för företagens rapporteringar såsom Företagens miljöinformation och rapportering (FMR) riskerar att inte byggas eller färdigställas i tid, vilket kan leda till ökade kostnader för företagen och samhällsekonomin.
- Risker för dataintrång kräver utökade it-säkerhetsåtgärder. Om nödvändiga åtgärder riskerar data att röjas för obehöriga, förvanskas eller förstörs.
- Den hälsorelaterade miljöövervakningen, samhällets möjligheter att identifiera och följa upp potentiella nya miljögiftshot och farliga ämnen minskar eller uteblir. Ett exempel där miljöövervakningen gett resultat är arbetet med PFAS som riskerar att minska eller utebli och liknande framtida hot inte upptäcks.

FINANSIELLA VILLKOR

Anslagskredit om 8 640 tkr, och vi föreslår motsvarande nivå för 2025.

Bemyndigandet för anslagspost 1 uppgår för 2024 till 60 mnkr. Naturvårdsverket föreslår en motsvarande nivå 2025–2027. Administration och verksamhet effektiviseras väsentligt av möjligheten till fleråriga avtal och överenskommelser.

3.1.3 Anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur

Naturvårdsverket föreslår att anslagspost 2 inom anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur tilldelas 2 297 mnkr 2025, 2 622 mnkr 2026 och 2 732 mnkr 2027.

Anslagspost (tkr)	Tilldelat 2024	Beräkning 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027
ap. 2 Kostnader för skötsel av skyddade områden, artbevarande, friluftsliv m.m.	1 147 035	1 154 035	1 294 035	1 244 035
<i>Förstärkning</i>		1 143 000	1 328 000	1 488 000
Summa, avrundat		2 297 000	2 622 000	2 732 000

SKÄLEN FÖR VÅRT FÖRSLAG

Anslaget bidrar till att Sverige kan uppfylla **EU:s naturvårdsdirektiv**, samt **utfästelser** och mål i EU:s strategi för biologisk mångfald 2030. Anslaget finansierar insatser som genomförs i hela landet och har en avgörande betydelse för Sveriges möjligheter att **bevaka** och restaurera naturvärden samt **tillgängliggöra** upplevelsevärden som finns i skyddade områden och bidra till minskade klimatutsläpp. Insatserna ger också sociala och ekonomiska effekter genom att de **skapar sysselsättning**, främjar **hälsa och välbefinnande** samt har betydelse för **regional utveckling**. Under 2022 omsattes exempelvis mer än 820 mnkr av omkring 6 300 unika leverantörer, och anslagsmedlen beräknades ge en sammanlagd sysselsättningseffekt motsvarande närmare 2 400 årsarbetskrafter, väl fördelade över hela landet.

År 2023 nära på halverades anslaget i jämförelse med 2022. Neddragningen har fått långtgående konsekvenser för verksamheterna genom att både skötsel och underhåll minskat och viktiga insatser för friluftsliv och biologisk mångfald uteblivit. Vikten av ett **långsiktigt och stabilt anslag** för möjligheterna att sköta värdefull och skyddad natur i landet kan inte nog understrykas. 2024 förstärks anslaget något genom satsningar på bland annat våtmarker och invasiva främmande arter men **betydande ytterligare förstärkningar behövs**.

Yrkandet för budgetperioden 2025–2027 består av två delar med inbördes prioriteringsordning:

1. Förstärkt biologisk mångfald och skötsel av skyddad natur (permanent tillskott)
2. Andra särskilda satsningar

Behov av förstärkning, (tkr)	Beräkning 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027
1. Förstärkt biologisk mångfald och skötsel av skyddad natur (permanent tillskott)	600 000	600 000	600 000
2. Särskilda satsningar:			
Nationalparker och friluftsliv	123 000	150 000	165 000
Åtaganden enligt EU:s restaureringsförordning	120 000	200 000	255 000

Behov av förstärkning, (tkr)	Beräkning 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027
Nationella ersättningsprogrammet för ängs- och betesmarker	120 000	120 000	120 000
Hotade arter	65 000	70 000	70 000
Viltförvaltning och jakt	40 000	38 000	28 000
Invasiva främmande arter (permanent satsning)	25 000	50 000	100 000
Naturbaserade lösningar för klimatreiliens	50 000	100 000	150 000
Summa	1 143 000	1 328 000	1 488 000

Förstärkt biologisk mångfald och skötsel av skyddad natur (permanent tillskott)

Skötsel av värdefull natur är viktig för den biologiska mångfalden och för människors möjligheter att vistas i naturen. Många arter är på väg att försvinna för alltid och läget är allvarligt, även i Sverige, vilket bekräftats i uppföljningen av miljömålen och den fördjupade utvärderingen (FU23). Behoven av att bromsa den negativa utvecklingen till följd av ändrad markanvändning och brist på skötsel är därför betydande.

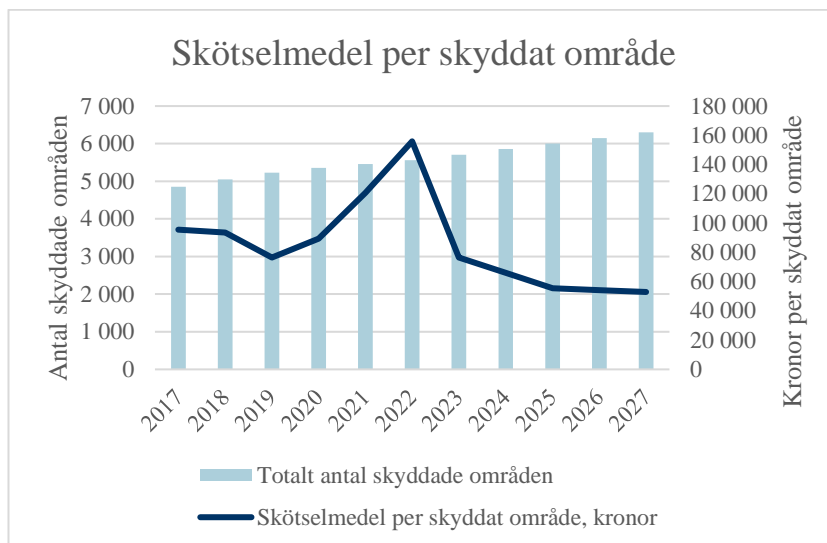
Mot denna bakgrund bedömer Naturvårdsverket att det krävs en långsiktig och **permanent finansiering** för att **förvalta skyddade områden** och **tillgängliggöra naturen** för medborgarna.

Antalet skyddade områden ökar kontinuerligt och anslaget 1:3 behöver öka i motsvarande takt för att de skyddade markerna ska kunna skötas och tillgängliggöras. Grundfinansieringen av 1:3-anslaget har sjunkit sedan 2022 och väntas 2025–2027 vara nere på den klart lägsta nivån sedan 2014.¹ Nuvarande anslagsnivå räcker enligt vår bedömning inte ens till för att upprätthålla befintliga naturvärden i skyddade områden.

Enligt våra beräkningar² sjunker det belopp som kan läggas per skyddat område från 96 tkr/område år 2017 till 53 tkr/område år 2027.

¹ Vid sidan om anslagets grundfinansiering har vi då medräknat de tillfälliga satsningarna "Skötsel av naturreservat" (Budgetprop. (BP) 2022), "Åtgärder för värdefull" (BP 2021), "Förstärkt biologisk mångfald" (BP 2020) samt "Artbevarande, viltförvaltning, fastighetsförvaltning, restaurering av biologisk mångfald och insatser för friluftsliv" (BP 2015).

² Uppgifterna om antalet och volymen hektar skyddade områden har hämtats från SCB:s statistik över skyddad natur och förbrukningen av skötselmedel per år kommer från *Åtterraportering av medelsanvändning och resultat för skydd av och åtgärder för värdefull natur*. Antagandena om antalet skyddade områden resp. volymen skyddad hektar för åren 2023–2027 har baserats på en uppräknig utifrån medianvärdet av den årliga ökningstakten för perioden 2015--2022.

En beräkning av antalet kronor skötselmedel per skyddad hektar natur visar på en minskning med en tredjedel under perioden 2017–2027, från 100 kr/ha 2017 till 66 kr/ha 2027. Detta samtidigt som behoven för de verksamheter som ska finansieras med anslagsmedlen kontinuerligt växer. De senaste årens inflation har urholkat anslagsmedlen ytterligare.

I *Prioriterad åtgärdsplan för arbete med biologisk mångfald och Natura 2000 år 2021–2027 (PAF)* har vi uppskattat det årliga behovet av anslagsmedel från 1:3 ap.2, sedan medlen för behov gällande våtmarker exkluderats, till omkring 1 050 mnkr.³ Den nivån ska jämföras med beräknade 642 mnkr som enligt budgetpropositionen 2024 är tillgängliga år 2025–2027 inom anslaget för dessa syften. Vid sidan om de ändamål som listas inom PAF behövs dessutom medel till flera andra verksamheter som finansieras genom anslaget, däribland arbete med inventeringar och kunskapsstöd, ordinarie LONA-projekt, samt it-förvaltning.

För att kunna fullgöra uppdraget i enlighet med **författningskrav**, **förväntningarna** från allmänheten samt **Sveriges åtaganden** enligt art- och habitatdirektivet och målen i EU:s strategi för biologisk mångfald 2030, krävs en stabil och långsiktig finansiering av anslaget för åtgärder i värdefull natur i den storleksordning som föreslås.

Förslag till särskilda satsningar

När finansieringen för förstärkt biologisk mångfald och skötsel av skyddad natur säkerställts kan det göras satsningar som syftar till att lyfta naturvårdsarbetet och arbetet med arter och naturtyper ytterligare, liksom ge möjlighet till ökad kunskap om tillståndet i naturen och ett ökat och hållbart friluftsliv.

³ I beloppet ingår bland annat drygt 300 mnkr för löpande skötsel och restaurering, för att bibehålla respektive återupprätta gynnsamt tillstånd för naturvärden i skyddade områden. Beloppen från PAF har inte justerats för inflationen.

Nationalparker och friluftsliv

Naturvårdsverket föreslår en satsning på nationalparker och friluftsliv i hela landet tillsammans med en effektiviserad förvaltning av statens fastigheter i skyddad natur.

Ett särskilt tillskott av anslagsmedel skulle behövas för att utveckla **friluftslivsarbetet** och stärka förutsättningarna för fler att vistas i naturen. Vi vill genomföra strategiska insatser för att förbättra infrastrukturen och förbättra tillgången till information för friluftslivet genom arbete med bland annat kartläggning, vägledning och kommunikation i enlighet med Sveriges **friluftspolitiska mål**.

Sveriges **nationalparker** är viktiga **besöksmål** och ytterligare medel behövs för att kunna hålla naturum öppna, för att rusta upp anläggningar och entréer samt för att arbeta med information och kommunikation. Åtgärderna skulle öka nationalparkernas **attraktivitet** och erbjuda högre kvalitet på besökarnas upplevelser liksom förbättrade förutsättningar för **naturturism**.

I Naturvårdsverkets uppdrag som fastighetsförvaltare åt staten ingår att arbeta systematiskt med **miljöpåverkan**⁴, **klimateanpassningar**⁵ och att sköta om **statliga byggnadsminnen**. Vi har tagit fram miljöutredningar, handlingsplaner och vårdprogram för att komma vidare i detta arbete men saknar med nuvarande anslagsnivå de resurser som krävs för att kunna göra de energibesparingar och andra åtgärder som vi bedömer är nödvändiga.⁶

Åtaganden enligt EU:s restaureringsförordning

Den kommande förordningen om restaurering av natur inom EU ställer upp **bindande tidsatta mål** och **högre krav** än de vi redogjort för i den prioriterade åtgärdsplanen för Natura 2000 (PAF), såväl vad gäller kunskap om arter och livsmiljöer som omfattning och åtgärdstakt gällande restaurerings- och skötselåtgärder i naturen (inom hela landskapet). Åskanden enligt PAF har vi presenterat ovan i vårt förslag till regeringen om en permanent satsning på förstärkt biologisk mångfald och skötsel av skyddad natur. Här följer nu ett särskilt åskande för att Sverige ska kunna uppfylla kriterierna enligt den nya förordningen. Beloppen som vi föreslår nedan utgör uppskattningar som kan komma att justeras när vi får tillgång till bättre underlag.

När det gäller **kunskapsunderlag** och **informationsförsörjning** ska en nationell restaureringsplan vara framtagen senast två år efter att förordningen träder i kraft. Kraven innebär att 90% av livsmiljöernas yta ska vara karterade senast 2030 och 100% senast 2040. Sverige saknar framför allt heltäckande kartor över var livsmiljöer finns, dess status/kvalitet och lämpliga platser för återställning.

⁴ Enligt förordningen (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter.

⁵ Enligt förordningen (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete.

⁶ Nuvarande anslagsnivå räcker inte till för att ens klara av nödvändigt underhåll i fastighetsbeståndet. Ett vidmakthållande av befintligt skick inom fastighetsförvaltningen kräver cirka 120 mnkr årligen, att jämföra med de 90 mnkr som är tillgängliga för ändamålet 2024.

Vi föreslår att karteringen till en början inriktas på skyddade områden och statligt ägd mark. En stor mängd information från många olika aktörer behöver hanteras i arbetet. Förslaget innefattar därför även utveckling av bättre stödsystem för att effektivisera förvaltning, uppdatering och utbyte av information. De äskade beloppen uppgår till 70 mnkr 2025, 100 mnkr 2026 och 105 mnkr 2027.

Beträffande **restaureringsåtgärder inom skyddade områden** enligt förordningens kriterier bedöms behoven initialt uppgå till 50 mnkr 2025, 100 mnkr 2026 och 150 mnkr 2027. Restaureringsåtgärder utanför skyddade områden, i linje med förordningen, presenteras separat här nedan i en satsning på det nationella ersättningsprogrammet.

Nationella ersättningsprogrammet för ängs- och betesmarker

Gräsmarkerna är en av de naturtyper som har sämst status i EU:s senaste art- och habitatrapportering, och närmare hälften av de **hotade inhemska arterna** är knutna till dessa marker. Markerna har stora behov av skötsel och restaurering för att **biologiskt kulturarv** ska bevaras. De är också viktiga för betesdjur och djurhållning, och därmed för möjligheten att vara verksam på landsbygden.

Medlen som omsätts i arbetet med markerna kommer till stor del markförvaltare och näringsliv till del och bidrar på så sätt till en **levande landsbygd** samt öppna, attraktiva landskap som ger en rikare biologisk mångfald och som också inbjuder till rekreation. Många markägare väntar nu också på möjligheten att få ersättning.

Mer medel behövs därför för ersättningsprogrammet till lantbrukare och andra markförvaltare för restaurering och vissa skötselåtgärder i ängs- och betesmarker. Programmet omfattar **restaurering av betesmarker och slåtterängar, restaureringshamling och hamling av träd med natur- och kulturmiljövärden, naturvårdsbränning av ljunghed och gräsmark samt myrslåtter**. De äskade beloppen utgår från regeringsuppdraget om ett nationellt ersättningssystem för restaurering och skötsel av vissa ängs- och betesmarker med natur- och kulturvärden.⁷

Hotade arter

För att leva upp till Sveriges **utfästelser** gentemot **EU** och **internationella åtaganden** enligt konventionen om biologisk mångfald (CBD), EU:s art- och habitatdirektiv och fågeldirektiv, EU:s biodiversitetsstrategi samt konventionen om handel med hotade arter (CITES) behövs en utökad och bred satsning på arbetet med hotade arter. I satsningen ingår att stävja den **illegala handeln** med hotade arter, ett utökat arbete med **åtgärdsprogrammen** för hotade arter och naturtyper (ÅGP), och att stärka förutsättningarna för EU- och internationella krav på **uppföljningen och rapporteringen** av tillståndet för svenska arter och habitat.

⁷ Vi vill också framhålla att enligt kommande förordning väntas beslut som avser restaurering omfatta en period om minst fem och högst åtta år. Medlen som tillskjutits ersättningsprogrammet genom budgetpropositionen 2023, 15 mnkr årligen, sträcker sig bara till år 2027. Finansiering saknas därmed för åren som följer därefter, vilket omöjliggör beslut i den omfattning som förordningen väntas ange.

Arbetet mot illegal handel med hotade arter behöver bli effektivare, genom förstärkta insatser och arbete tillsammans med bland andra polis, länsstyrelser, åklagare, sektorsmyndigheter, branscher och ideella föreningar. Det finns ett stort behov av att sprida kunskap samt skapa verktyg och rutiner för att stärka myndigheternas insatser, så att illegal verksamhet upptäcks och åtgärdas. Arbetet krävs för att Sverige ska förmå att leva upp till EU:s reviderade handlingsplan mot illegal handel.

Genom att intensifiera arbetet med åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP), inklusive hotade vilda pollinatörer, kan myndigheten arbeta för **biologisk mångfald** också **utanför skyddade områden**. Här finns etablerade arbetssätt, ofta baserad på **markägares frivilliga insatser** och med kopplingar till arbete med landskapsperspektivet och landsbygdsåtgärder inom CAP. Arbetet genom ÅGP är nödvändigt för att Sverige ska kunna leva upp till gentemot EU gjorda utfästelser om statusförbättring och stoppad försämring för 18 arter och 12 naturtyper.

Viltförvaltning och jakt

Viltfrågorna har de senaste åren vuxit i omfattning och kräver generellt allt större arbetsresurser av myndigheterna både regionalt och nationellt. Med utgångspunkt i den reviderade strategin för svensk viltförvaltning *vill Naturvårdsverket tillsammans med länsstyrelserna skapa bättre förutsättningar för en **effektiv och långsiktigt hållbar jakt- och viltvård** som möter framtidens behov och utgår från kunskap om viltets ekologiska sammanhang.*

Arbetet innefattar ett fokus på **klövvilt** och **stora rovdjur**, viltslag som idag omges av starka mål- och intressekonflikter, där ökad kunskap och utvecklade uppföljningsmetoder såväl som förmåga till konflikthantering krävs för att följsamhet ska kunna skapas i förvaltningens utveckling.

Förutsättningarna att kunna agera snabbt genom **dialog, närvaro, samverkan** och **beslut** är viktiga delar i ett robust arbete med viltfrågorna från myndigheternas sida. Dessa områden vill vi stärka genom satsningen. Naturvårdsverket vill också betona vikten av att länsstyrelserna, som regionalt ansvariga myndigheter för viltförvaltningen, har tillräckliga resurser för att kunna genomföra sitt arbete.

Vi vill utveckla **effektiva digitala verktyg, för såväl myndigheter som jägare**, vilka ger ökad transparens och förutsägbarhet. Vi vill också utveckla tillgängligheten av data som underlag för förvaltningen, såväl nationellt som regionalt och lokalt. Inom viltövervakningen ser vi också stora behov av medel för att kunna vidareutveckla kostnadseffektiva inventeringsmetoder med modern teknik och DNA-baserade förvaltningsverktyg som ger bättre precision och mer korrekta data som underlag i förvaltningen av såväl rovdjur som övrigt vilt som påverkar samhället.

Gällande **vargförvaltningen** behövs möjlighet till flytt av genetiskt viktiga vargindivider för att kunna säkra artens bevarandestatus som gynnsam, särskilt så i strävan mot det fastställda referensvärdet för antalet vargar som tagits fram.

Effekterna av satsningen på vilt förväntas vara att säkra goda villkor för jakt- och viltvård, minskade kostnader för de areella näringarna genom begränsning av skador och olägenheter av vilt liksom minskade sociala konflikter om vilt.

Invasiva främmande arter

Den pågående satsningen på bekämpning av invasiva främmande arter om 50 mnkr för åren 2024–2026 skulle behöva **såväl förlängas som förstärkas** för att arbetet ska kunna få **tillräcklig och varaktig effekt**. Kostnaderna för att komma till rätta med skadliga invasiva främmande arter blir betydligt högre i framtiden om inte insatserna görs i tid. Påbörjade insatser behöver fortsätta och följas upp för att inte det arbete som redan utförs ska riskera att vara ogjort inom ett fåtal år. Vi föreslår att satsningen skalas upp och görs permanent med nivån 100 mnkr per år från och med 2026.

Naturbaserade lösningar för stärkt klimatresiliens

Klimatförändringar innebär betydande risker för **civil säkerhet**, där fysisk säkerhet och markanvändning, vattensäkerhet och matsäkerhet pekas ut som prioriterade utmaningar. För att öka implementeringen av naturbaserade lösningar för **stärkt klimatresiliens** föreslår Naturvårdsverket att en särskild satsning görs. Satsningen skulle bli en motor för att accelerera den gröna omställningen, bidra till miljö kvalitetsmålen samt stödja utvecklingen av ett **hållbart och robust samhälle** som möter effekterna av ett förändrat klimat.

Naturbaserade lösningar är åtgärder som genom att skydda, utveckla eller skapa ekosystem hjälper att anpassa samhället till klimatförändringarna och minska klimatutsläppen, samtidigt som de gynnar biologisk mångfald. Genom åtgärder som tar utgångspunkt i platsspecifika utmaningar och engagerar lokala aktörer kan naturbaserade lösningar vara kostnadseffektiva och bidra till flerfaldiga vinster såsom **förbättrad folkhälsa, matsäkerhet** och säkrad tillgång till **dricksvatten**.

Exempel på åtgärder är sådana som ökar robustheten för samhällsviktig verksamhet eller minskar sårbarheten hos människor, genom att **utveckla och stärka urbana miljöers grönstruktur**. Naturbaserade lösningar är åtgärder som involverar och aktiverar människor på platsen genom att skapa lösningar som utgår från platsspecifika förutsättningar och behov. Åtgärderna ska utgå ifrån identifierade klimatrelaterade risker.

I EU:s gröna giv finns flera målsättningar som verkar för en uppskalning av naturbaserade lösningar, och **EU:s klimatanpassningsstrategi** lyfter specifikt behovet av genomförande av naturbaserade lösningar i större skala. I Sveriges nationella strategi framgår att klimatanpassningsåtgärder ska vara ömsesidigt stödjande. Det betyder att anpassningsåtgärder ska bidra till minskad klimatpåverkan, och vice versa.

Länsstyrelsernas dispositionsrätt

Naturvårdsverket bör vara den myndighet som gör bedömningar om nationella prioriteringar och fördelningar av anslagsmedel när det inte är uppenbart att en tilldelning av medel ska ske på annat sätt. Det har att göra med Naturvårdsverkets roll som nationell myndighet för biologisk mångfald, friluftsliv och vilt. Nationella

prioriteringar och fördelningar görs utifrån internationella och nationella mål, strategier och planer samt de regionala förutsättningarna och behoven.

Det kan vara lämpligt och effektivt att tilldela länsstyrelserna dispositionsrätt på medel som hämtas från 1:3-anslaget för att finansiera tjänster vid samtliga länsstyrelser när alla länsstyrelser ska tilldelas lika stor finansiering. Exempel har varit arbete med våtmarker, IAS och friluftsliv. I andra fall är det enligt vår uppfattning olämpligt att ge fördelningsansvaret för bidragsmedel till länsstyrelserna genom Länsstyrelsen i Örebro län.

Att ha medel på dispositionsrätt kan ge inlåsnings effekter för verksamheter som omöjliggör omprioriteringar och omfördelningar mellan anslagsposterna under året. Det är vidare ofta snårigt att i regleringsbrev följa hur rapporteringen av medel på dispositionsrätt ska ske.

KONSEKVENSER AV UTEBLIVEN ANSLAGSÖKNING

Anslaget finansierar idag en mängd olika verksamheter och vi har ovan visat på de behov vi bedömer vara allra mest prioriterade de följande åren. Utebliven finansiering av den föreslagna omfattningen skulle medföra en rad risker och konsekvenser för arbetet med naturvård, biologisk mångfald och friluftsliv som återges här:

- Betydligt färre skötsel- och restaureringsinsatser för värdefull natur både inom och utanför skyddade områden. Möjligheten att upprätthålla gynnsam bevarandestatus för många naturtyper och livsmiljöer för hotade arter minskar därmed avsevärt. I förlängningen ökar risken för fortsatt minskning av biologisk mångfald i Sverige.
- Betydande risk att Sverige inte lever upp till kraven som följer av det nya globala ramverket och EU:s strategi för biologisk mångfald, EU:s naturvårdsdirektiv samt flera andra internationella åtaganden och konventioner som rör arter och naturtyper.
- Svårare att skapa förutsättningar för att nå de naturmiljöinriktade miljökvalitetsmålen och att kunna möta de krav som nya restaureringslagen väntas ställa och som berör åren 2025–2027.
- Lägre sysselsättning över hela landet hos entreprenörer, konsulter och myndigheter.
- Förutsättningarna för friluftslivet och för besökare att uppleva naturvärden inom skyddade områden försämras.
- Nya skyddade områden riskerar att inte kunna tillgängliggöras.
- Nedskuret underhåll för byggnader och anläggningar kan leda till betydande kostnader i framtiden.
- Villkoren för jakt- och viltvård försämras. Konflikter inom vilt- och rovdjursförvaltningen riskerar att öka.
- Vargstammens genetiska status riskerar att försämras.
- Inventeringsverksamheten blir av lägre kvalitet och förtroende för resultaten minskar.

- Inga nya lokala och kommunala naturvårdsprojekt kommer att kunna startas upp, annat än de som följer av den permanenta våtmarkssatsningen. Möjligheten till uppväxling av anslagsmedlen i sådana LONA-projekt uteblir och lokalt engagemang som omsätts i större satsningar kan inte tas tillvara.
- Information och kunskapssammanställningar om förekomst och hänsynsbehov när det gäller naturtyper och arter riskerar att inte kunna tas fram, tillgängliggöras och rapporteras i enlighet med krav i EU-direktiv och konventioner.

FINANSIELLA VILLKOR

Anslagskrediterna uppgår till 6 mnr för 2024. Vi föreslår en motsvarande anslagskredit 2025–2027. Verksamheten är komplex och berör väldigt många olika delverksamheter och externa aktörer, inklusive samtliga länsstyrelser. Den är också till viss del händelsestyrd. Det förekommer att byggprojekt blir försenade av olika skäl, exempelvis väder. Akutmedel för rovdjur och DNA-provtagning vid rovdjursinventering är andra exempel på händelsestyrda kostnader som ofta kommer sent på året.

Bemyndigandet för anslagsposten uppgår för 2024 till 900 mnr. Naturvårdsverket föreslår en motsvarande ram för perioden 2025 och att slutåret sätts till 2032.⁸ Eftersom våtmarksprojekt ofta är fleråriga är bemyndiganderamen en förutsättning för att den pågående (och enligt budgetpropositionen 2024 kraftigt utökade) satsningen på restaurering av våtmarker ska kunna genomföras. Det behövs också ett bemyndigande för att fleråriga avtal avseende förvaltning av värdefulla områden ska kunna tecknas, och för att fleråriga utfästelser inom ersättningsprogrammet för ängs- och betesmarker ska kunna ingås.

3.1.4 Anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden

Naturvårdsverket ansluter sig till regeringens förslag gällande anslagsposten 1 inom anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden för 2025 och föreslår att förstärkningen om 340 mnr fortsätter även 2026–2027.

Anslagspost (tkr)	Tilldelat 2024	Beräkning 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027
ap. 1 Sanering och efterbehandling av förorenade områden	777 318	846 318	525 818	535 818
<i>Förstärkning</i>			340 000	340 000
Summa, avrundat		846 000	866 000	876 000

⁸ Slutåret för bemyndigandet behöver vara åtta år fram i tiden för att följa de väntade skrivningarna enligt den kommande förordningen om restaurering.

SKÅLEN FÖR VÅRT FÖRSLAG

Miljögifter i marken och vatten innebär stora kostnader för samhället om de inte åtgärdas, såsom rening av dricksvatten, förlust av dricksvattentäcker och bortfall av livsmedelsproduktion. Sanering och återställning av förorenade områden är en förutsättning för att minska det hot som miljögifter utgör mot samhällsviktiga ekosystemtjänster och människors hälsa.

Under 2023 återupptogs **inventering av förorenade områden** på regeringens initiativ. Naturvårdsverket och länsstyrelserna genomför satsningen i samverkan och den har gett stort utslag. Under 2023 har samtliga län ansökt om bidrag omfattande 136 mnkr för verifierande fältprovtagning under 2023–2026 i syfte att underlätta för tillsynsmyndigheter att ställa krav på utredning och åtgärder mot den som bär ett ansvar. Inventeringen fokuserar på **förorenade sediment och PFAS** där kunskap för prioritering av åtgärdsbehov är otillräcklig eller saknas. Satsningen behöver följas upp med tillräckliga resurser för att genomföra de åtgärder som kommer behövas utifrån det nya kunskapsläget.

Naturvårdsverket fortsätter satsningen på fler utredningar av förorenade områden. Vid slutet av 2023 var ca 1 300 förorenade områden utredda för vidare åtgärd. Vi ser en **uppgång i antalet stora åtgärdsprojekt** från 2024 och framåt och antalet ansökningar om statligt stöd enligt stödförordningen har tagit fart. Redan innan ingången av 2024 hade Naturvårdsverket beslutat om närmare 400 mnkr i statsbidrag och statsstöd. Medel är uppbundna i redan beslutade projekt fram till 2034, vilket pekar på att de senaste årens satsningar på utredningar, vägledning och innovation har gett resultat.

Naturvårdsverket leder **två regeringsuppdrag** inom förorenade områden som syftar till att öka samordningen, förbättra vägledningen och öka möjligheten att genomföra kostnadseffektiva åtgärder för **förorenade sediment (SESAM)** och **PFAS-områden (RUPFO)**. Fortsatt utveckling och samordning är beroende av att det finns utrymme för att finansiera tjänster hos SGI, SGU, länsstyrelserna, Havs- och vattenmyndigheten, FIHM samt Naturvårdsverket för arbete 2025–2027.

De nya dricksvattennormerna för PFAS som träder i kraft 2026 ställer höga krav på dricksvattnet. Åtgärder för att **minska spridningen av PFAS** från förorenade områden måste vidtas för att minska belastningen på dricksvattnet. Det arbete som utförs inom ramen för 1:4-anslaget bedöms som mycket viktigt för att möjliggöra detta och kostnaderna förväntas öka för åtgärder för PFAS under 2025–2026.

Vår bedömning är att vi tillsammans med länsstyrelserna och kommunerna år 2026 har tagit fram så pass många projekt till åtgärdsfas att en förstärkning i stöd- och bidragsgivningen med 340 mnkr kommer behövas även framåt. Det är långa ledtider från utredning till åtgärdsförberedelse till åtgärder och vår bedömning är att det avbräck som pandemin och EU kommissionens granskning var för åtgärdsarbetet nu är överbryggat. Anslaget storlek avgör takten i arbetet med att minska riskerna i samhället till följd av miljögifter i mark och sediment.

KONSEKVENSER AV ATT ETT STABILT OCH LÅNGSIKTIGT ÖKANDE ANSLAG UTEBLIR:

- De utredda områden i mark och sediment som bedömts vara angelägna för samhället att åtgärda blir inte hanterade. Mångårigt utrednings- och förberedelsearbete går förlorat då 1:4-anslaget per definition nyttjas när det fastställts att det saknas finansiellt ansvarig part som kan ta arbetet vidare. Åtgärder som finansieras via detta anslag är sista utvägen för samhället att åtgärda en miljöskuld.
- Effekter som följer av ett ändrat klimat, såsom översvämningar och torka riskerar leda till att förorenade områden blir en större belastning på människors hälsa och miljön än de gör idag om inte åtgärder vidtas.
- Mer jungfrulig mark eller jordbruksmark, framför allt storstadsnära, skulle behöva tas i anspråk för exempelvis bostadsbyggande och energiproduktion, i stället för att använda redan exploaterad mark, där vidare exploatering hindras av markföroreningar.
- Förorenade områden som ofta finns i attraktiva strand- och vattennära områden blir i mindre utsträckning tillgängliga för exploatering och ny markanvändning.
- Kapacitet att möta det hot som förorenade områden innebär för yt- och grundvatten som resurs för exempelvis bevattning och dricksvattenproduktion minskar, med betydande samhällskostnader för rening som följd.
- Takten i att förbättra förutsättningarna för utveckling i småkommuner och landsbygd skulle minska. Många förorenade områden finns på landsbygden och i mindre orter där betydande industrier funnits men nu avvecklats. Dessa områden kan genom efterbehandling bidra till utvecklingen på dessa platser.

Ett stabilt och långsiktigt anslag är även en förutsättning för att förbereda Sverige för ett eventuellt markdirektiv (se avsnitt 3.1.1) samt för att efterleva regelverk kopplade till EU:s vattendirektiv.

FINANSIELLA VILLKOR

Bemyndigandet för anslagspost 1 uppgår 2024 till 1 762 mnkr. Vi föreslår att nuvarande nivå bibehålls. Flera saneringsprojekt är stora och beräknas pågå under många år och det finns ett stort intresse för saneringsåtgärder för bostadsbyggande. Vi förväntar oss flera stora ansökningar i takt med att förutsättningarna som beskrevs ovan förbättras. Bemyndigandet behöver vara tillräckligt stort för att kunna hantera de förseningar som uppstår, och fatta nya beslut.

Naturvårdsverket föreslår även ett tillägg i anslagets ändamål som innebär att anslaget kan användas för hantering av fordringar avseende illegala gränsöverskridande avfallstransporter. Vi har stora kostnader för till exempel lagerhållning av beslagtagna containrar i väntan på domstolsbeslut. Denna osäkra fordran, som i väntan på rättslig prövningsprocess i många fall är flerårig, belastar Naturvårdsverkets förvaltningsanslag och tränger ut löpande verksamhet.

3.1.5 Anslaget 1:5 Miljöforskning

Naturvårdsverket ansluter sig till regeringens förslag 2025–2027.

Anslagspost (tkr)	Tilldelat 2024	Beräkning 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027
ap. 1 Miljöforskning	96 825	93 825	93 825	93 825
Summa		93 825	93 825	93 825

SKÅLEN FÖR VÅRT FÖRSLAG

Det är angeläget att Naturvårdsverkets verksamhet är kunskapsbaserad. Kostnadseffektiva insatser i arbetet med klimat, miljö och naturvård kräver **god kunskap om tillståndet i miljön** och om olika **åtgärders effekter**. Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten utformar forskningsutlysningar utifrån förvaltningens behov så att kunskapen snabbt kan komma till användning.

Myndighetens forskningsanslag används för att inhämta ny kunskap när kunskapsläget är oklart eller forskningen ännu inte har ägnat uppmärksamhet åt en fråga som myndigheten har i uppdrag att arbeta med. Forskningsanslagen används även när myndigheten har fått ett regeringsuppdrag att ta fram **nya riktlinjer** eller en **ny vägledning på vetenskaplig grund**.

Naturvårdsverket har under flera år betalat ut 17 mnkr kronor i bidrag till Stiftelsen Institutet för vatten- och luftvårdsforskning (SIVL). Medlen till stiftelsen ska användas till utgifter för statens andel av den forskning som bedrivs samfinansierat med näringslivet samt får även användas för nationell finansiering av EU-projekt. Vi föreslår fortsatta utbetalningar och oförändrat belopp.

FINANSIELLA VILLKOR

Bemyndigandet 2024 uppgår till 102 mnkr. Naturvårdsverket har under flera år föreslagit en ökning av bemyndiganderamen till 150 mnkr. Ökningen behövs för att effektivt kunna använda anslaget och är en förutsättning för att lysa ut och bevilja fleråriga forskningsprojekt, samfinansiering av tjänster och en förutsättning för medverkan i EU-gemensamma forskningssatsningar. Ett utökat bemyndigande skulle minska kostnaderna för den administrativa hanteringen på Naturvårdsverket.

3.1.6 Anslaget 1:11 Åtgärder för havs och vattenmiljö

Naturvårdsverket ansluter sig till regeringens bedömning av nivån på anslagspost 1 inom anslaget 1:11 Åtgärder för havs och vattenmiljön för 2025 och föreslår fortsatt finansiering med 30 mnkr 2026 och 2027.

Anslagspost (tkr)	Tilldelat 2024	Beräkning 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027
ap. 1 Åtgärder för havs- och vattenmiljö – avloppsrening	40 000	30 000	0	0
<i>Förstärkning</i>			30 000	30 000
Summa	40 000	30 000	30 000	30 000

SKÅLEN FÖR VÅRT FÖRSLAG

Anslagsposten har bidragit till att öka takten i arbetet med att **minska utsläpp** av **läkemedelsrester** till hav, sjöar och vattendrag, liksom till att minska utsläpp av **mikroplaster** och **andra föroreningar** i dagvatten till vattenmiljön.

Strandstädning med gott resultat har dessutom möjliggjorts i drygt tjugo bidragsberättigade kommuner.

Naturvårdsverkets föreslår att bidraget för **strandstädning** till kommuner fortsätter på samma nivå om högst 20 mnkr även under 2026 och 2027. Den statliga finansieringen har gjort tydlig nytta i miljön och vi bedömer att det inte finns andra aktörer som kommer finansiera arbetet. Saneringsbördan för strandstädning slår också ojämnt mellan kommunerna där särskilt Bohuskusten är svårt drabbad av marint skräp. Konsekvenserna av att anslaget skulle upphöra och saneringen utebli, bedöms innebära både olägenhet för friluftsliv samt långsiktig nedbrytning till mer svårsanerad mikroplast i vattendrag och havsmiljö.

Naturvårdsverket ser även behov av att anslaget under 2026 och 2027 kan finansiera utredningar, utvärdering och uppföljning av anslagets bidragsansatningar för minskade utsläpp av mikroplaster, läkemedelsrester och andra föroreningar. Detta kan även ge **värdefullt underlag** för ett bättre och mer **kostnadseffektivt nationellt genomförande av avloppsdirektivet**. Även om direktivet ännu inte är beslutat vet vi redan under 2024 tillräckligt för att kunna utföra kunskapshöjande åtgärder för att avskrika behov av riskbedömningar i enskilda fall eller motivera strängare nationella gränsvärden än avloppsdirektivets minimikrav. Vi bedömer att behovet av **kunskapshöjande åtgärder** kommer att öka under 2025, 2026 och 2027. Riskbedömningar (artikel 5, 7, 8, 18 i direktivet) och underlag till det nationella genomförandeprogrammet (artikel 23 i direktivet) behöver initieras så snart som möjligt så att de kan redovisas till EU-kommissionen inom utsatt tid. Naturvårdsverket har inlämnat ett förslag till Regeringskansliet med villkorsändring av anslagspost 1:11 ap.1 punkt 2 som ligger i linje med ovan.

FINANSIELLA VILLKOR

Bemyndigandet för 2024 uppgår till 20 mnkr, för 2025–2027 föreslås samma nivå med skäl som framgår av ovan.

3.1.7 Anslaget 1:13 Internationellt miljösamarbete

Naturvårdsverkets föreslår att anslagspost 1 inom anslaget 1:13 Internationellt miljösamarbete tilldelas 60 mnkr per år från och med 2025.

Anslagspost (tkr)	Tilldelat 2024	Beräkning 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027
ap. 1 Bilateralt miljösamarbete	29 400	29 400	29 400	29 400
<i>Förstärkning</i>		30 600	30 600	30 600
Summa		60 000	60 000	60 000

SKÅLEN FÖR VÅRT FÖRSLAG

På grund av klimat- och miljöfrågornas gränsöverskridande karaktär är internationellt samarbete på klimat- och miljöområdet en viktig del i Sveriges arbete med de nationella miljömålen och internationella åtaganden. Stora ekonomier som USA, Kanada, Brasilien, Indien, Indonesien, Vietnam, Kina och Sydafrika utgör betydande delar av världens samlade befolkning, har stora tillverkningsindustrier med omfattande export och är på många sätt avgörande för att lyckas med den gröna omställningen. Ländernas samlade koldioxidutsläpp utgör en stor del av de globala klimatutsläppen.

Anslag 1:13 möjliggör för Naturvårdsverket tillsammans med Kemikalieinspektionen, Havs- och Vattenmyndigheten och SMHI att samarbeta med flera av dessa **länder som är strategiskt viktiga** för det **globala klimat- och miljöarbetet**.

En höjd anslagsnivå ger Naturvårdsverket möjlighet att **skala upp samarbeten** och öka fokus på **handelsfrämjande åtgärder i strategiskt viktiga länder** som USA, Kanada, Sydafrika och Indien. Det möjliggör även nya samarbeten med länder som bedöms öka i strategisk vikt kommande år, som Saudiarabien, Sydkorea, Taiwan, Argentina och Mexiko. Insatser avses riktas mot kunskapsutbyte och att påverka strategiska länder i att införa miljölagstiftning motsvarande den i Sverige och EU. Insatser avses också riktas till insatser kopplat till **förhandlingsarbetet inom globala konventioner**, främst insatser kopplat till Parisavtalet inom FN:s klimatkonvention. Vi avser även att samarbeta kring frågor om **kritiska råvaror** och **elektrifiering** för att bidra till grön omställning och handelsfrämjande. Därtill kan än större fokus riktas mot insatser till nytta för Sverige, där vi kan dra nytta av lösningar och kunskap från länder som kommit längre i teknisk utveckling.

KONSEKVENSER AV UTEBLIVEN ANSLAGSÖKNING

- Sveriges relation med strategiskt viktiga samarbetsländer inom klimat- och miljöområdet riskerar att försämrans eller utvecklas i mer långsam takt. Samarbeten med fokus på handelsfrämjande riskerar att bli svagare.
- På grund av inflation och kronans försvagning innebär en utebliven anslagshöjning i praktiken även en minskning av anslaget, med färre samarbeten än tidigare som följd.
- På kort sikt försämrans Naturvårdsverkets bilaterala relationer med respektive land, och ett verktyg i det internationella miljökonventionsarbetet försvagas. Naturvårdsverket kan inte upprätthålla rådande insatser inom anslaget och kan inte arbeta för stärkta samarbeten och insatser.
- På lång sikt kan utebliven eller minskad finansiering leda till försämrade möjligheter för Sverige att vara internationellt pådrivande för minskade utsläpp och klimatpåverkan, bevarande av biologisk mångfald och andra internationella miljöfrågor.

FINANSIELLA VILLKOR

Bemyndigandet för anslagsposten uppgår 2024 till 4 mnkr. Naturvårdsverket föreslår att det höjs till 6,4 mnkr. Bemyndigandet har använts i liten grad tidigare år. En process pågår för att införa fleråriga perspektiv i planeringen och genomförande av samarbeten för att stärka långsiktighet och förtroende för Sverige som internationell partner inom miljö- och klimatsamarbeten. En konsekvens av detta är att i väsentligt högre grad nyttja bemyndiganderamen från 2025 och framåt.

3.1.8 Anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur

Naturvårdsverket föreslår att anslagspost 1 inom anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur tilldelas 2 825 mnkr per år från 2025.

Anslagspost (tkr)	Tilldelat 2024	Beräkning 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027
ap. 1 Skydd av värdefull natur	1 645 700	1 180 700	1 180 700	680 700
<i>Förstärkning</i>		1 644 300	1 644 300	2 144 300
Summa		2 825 000	2 825 000	2 825 000

SKÅLEN FÖR VÅRT FÖRSLAG

Det behövs ytterligare insatser för skydd av värdefull natur. Naturskyddet bidrar till bevarandet av biologisk mångfald och kolrika ekosystem som är viktiga för att motverka klimatförändringar. Anslagsmedlen är betydelsefulla för att Sverige ska kunna uppfylla **EU:s naturvårdsdirektiv**, liksom utfästelser och **mål i EU:s strategi för biologisk mångfald 2030** samt beting enligt kommande **restaureringslagstiftning**.

Skogsägarnas intresse för att formellt låta skydda sina värdefulla skogar är också mycket högt, något som speglas av att Naturvårdsverket redan i september 2023 hade in-tecknat hela det årets anslag för områdesskydd. Utifrån inkomna **intresseanmälningar från markägare** om formellt skydd har vi för närvarande totalt omkring 75 000 hektar skogsmark som väntar på avtal om ersättning.

Regeringens skogsproposition anger att inga skyddsvärda skogar ska avverkas, utan att dessa ska bevaras genom formellt skydd eller frivilliga avsättningar. EU har satt upp ett mål om att till 2030 rättsligt skydda minst 30% av landytan samt 30% av havsområdet. Motsvarande åtaganden har beslutats inom *Konventionen om biologisk mångfald (CBD)* vid *COP15*.

I linje med detta, och utifrån regeringens utfästelser till EU-kommissionen, ska Sverige under perioden 2025–2030 formellt skydda cirka 230 000 hektar skog. Fördelat över sex år motsvarar detta drygt 30 000 ha per år.⁹ Själva

⁹ Utfästelsen omfattade bland annat 378 000 hektar skogsmark och låg fjällskog per den 1 januari 2022 (NV-02553-23). Vi har från den arealen räknat bort (a) de 67 000 hektar som utgör själva skogsarealen i överenskommelsen om skydd av Sveaskogs fjällnaturskogar, (b) den markersatta areal

markersättningen för att formellt skydda denna areal väntas enligt vår bedömning uppgå till omkring 2 725 mnkr per år¹⁰ fram till 2030.

Vid sidan om den ersättningsnivån tillkommer kostnader för genomförandet. Det nya arbetssättet med **frivillighet som grund**, arbetet med skydd av **fjällnatureskogar, ersättningsmarker, nya flexibla skydds- och ersättningsformer** samt en utvecklad **dialog med markägarkollektivet** för att ta tillvara frivilliga initiativ kräver finansiering av tjänster vid länsstyrelserna och Naturvårdsverket. Vi uppskattar att dessa kostnader tillsammans med ersättningarna för värdering och förhandling, lantmäteriförrättningar samt utveckling och förvaltning av våra it-system uppgår till omkring 300 mnkr per år från och med 2025, om arbetet med genomförandet av skyddet ska kunna ske i den föreslagna takten fram till 2030.

En del av den finansiering som behövs löses genom ersättningsmarkerna om närmare 21 500 hektar från Sveaskog, vilka bedöms att ha ett värde om cirka 1 000 mnkr. Om bytesmarkerna omsätts i jämn takt under en femårsperiod¹¹ så kan vi förvänta oss att markerna genererar intäkter om cirka 200 mnkr per år.

Baserat på de ovan redogjorda behoven om 2 725 mnkr/år för markersättning + 300 mnkr/år för kostnader avseende genomförandet, och med reduktion om 200 mnkr/år för intäkterna från ersättningsmarker, landar Naturvårdsverkets äskande därför sammantaget på 2 825 mnkr per år från och med 2025.

Länsstyrelsernas dispositionsrätt

Det kan noteras att länsstyrelserna har fått dispositionsrätt för arbete som avser områdesskydd och beslut om naturreservat. Behoven skiljer sig stort inom landet och det är viktigt att fördelningen av anslaget sker utifrån nationella prioriteringar och bedömningar samt att resurser kan fördelas till delar av landet där behoven är extra stora. Naturvårdsverket bedömer att det finns goda skäl som talar för att myndigheten ska fördela medel i de fall det behöver göras nationella prioriteringar.

KONSEKVENSER AV UTEBLIVEN ANSLAGSÖKNING

- Möjligheten att uppfylla Sveriges nationella och internationella åtaganden gentemot EU och CBD uteblir genom att:
 - Målet om rättsligt skydd för minst 30 % av landytan samt 30 % av havsområdet till 2030 kan inte nås.

som redan skyddats respektive bedöms bli skyddad fram till 31 dec 2024, samt (c) de 85 000 hektar produktiv skogsmark, nu tillhörande Fastighetsverket, som väntas bli skyddade enligt regeringsuppdraget M2022/01240.

¹⁰ Marknadsvärdet per hektar skogsmark varierar geografiskt och över tid. Vi har i beräkningen, utifrån ett estimat över de tre senaste årens intrångsersättningar, antagit ett genomsnittligt ersättningsvärde om 90 000 kronor per hektar skogsmark. Utöver de kostnader som redovisas här tillkommer vissa kostnader för utfästelsen gällande skydd av andra markslag än skog fram till 2030. Kostnaderna för att skydda dessa marker utgör dock endast en i sammanhanget begränsad del.

¹¹ Takten avgörs i stor utsträckning av intresset från fastighetsägarna och är svår att bedöma fullt ut i nuläget.

- EU:s mål för och andra internationella åtaganden kopplade till biologisk mångfald kan inte uppnås.
- ”Icke-försämringskravet” enligt art- och habitatdirektivet för naturtyper och arter som är knutna till skogen kan inte upprätthållas.
- Sveriges anseende och trovärdighet i dessa frågor urholkas.
- Många markägare, framför allt skogsägare, kommer i kläm och får vänta på ekonomisk ersättning. När ett frivilligt engagemang från markägare att skydda värdefull natur inte kan mötas ekonomiskt får inte det frivilliga skyddet rätt förutsättningar,
- Delar av kvarvarande oskyddade skogar med unika naturvärden kan försvinna genom avverkning.
- Förutsättningarna för en utvecklad naturturism försämras.
- Om fjällnaturskogar som har höga naturvärden inte kan ersättas genom frivilligt skydd ökar risken att markägarna i stället ansöker om avverkningstillstånd. Vid nekad ansökan med anledning av naturvärdena behöver då Skogsstyrelsens anslagsmedel täcka det nekade tillståndet. Kostnaden för bevarandet av dessa skogar blir därmed totalt sett högre för staten i och med den dubbla administrationen, och processen blir onödigt besvärlig för skogsägarna.

FINANSIELLA VILLKOR

Anslagskrediterna uppgår 2024 till 10 mnkr. Vi föreslår en motsvarande anslagskredit 2025.

Bemyndigandet uppgår 2024 till 50 mnkr. Vi bedömer att vi skulle kunna klara verksamheten med en ram om 35 mnkr 2025. Bemyndigandet behövs främst för naturvårdsavtal och fleråriga bidragsbeslut till kommuner och länsstyrelser.

3.1.9 Anslaget 1:16 Klimatinvesteringar

Naturvårdsverket ansluter sig till regeringens nivåer under åren 2025–2026 och föreslår en motsvarande nivå 2027 samt att anslagsposten 4 tilldelas 75 mnkr per år 2025–2027.

Anslagspost (tkr)	Tilldelat 2024	Beräkning 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027
ap. 1 Stöd till klimatinvesteringar	4 830 000	2 925 000	2 920 000	930 000
<i>Förstärkning</i>		-5 000	-5 000	1 985 000
ap. 4 Administration – del till NV	70 000	70 000	70 000	70 000
<i>Förstärkning</i>		5 000	5 000	5 000
Summa	4 900 000	2 995 000	2 990 000	2 990 000

SKÄLEN FÖR VÅRT FÖRSLAG

Klimatklivet är en av regeringens större klimatsatsningar som underlättar den **gröna omställningen för näringslivet** och det finns ett fortsatt stort intresse hos näringslivet att söka medel från Klimatklivet.

Anslaget bör ses i ett större sammanhang, där Klimatklivet bidrar till att öka Sveriges attraktionskraft för nya gröna investeringar. Satsningen kan också motiveras utifrån **försörjningstrygghet** och ökad **konkurrenskraft** för Sveriges näringsliv. I en orolig omvärld utgör Klimatklivet en viktig komponent för att öka Sveriges beredskap vid en kris Naturvårdverket välkomnar därför den satsning som regeringen aviserar på Klimatklivet.

Naturvårdsverket ser ett behov av att **skapa en större helhet för de olika finansiella instrument** som stödjer en grön omställning i Sverige. Det finns andra investeringsstöd som tex Industriklivet och andra instrument som förvaltas av Riksgälden och Exportkreditnämnden. Utöver dessa instrument finns stöd från EU i form av bland annat Innovationsfonden och Fonden för rättvis omställning. Det behövs en samlad bild för att klargöra hur de olika instrumenten på ett mest gynnsamt sätt utgör ett stöd för en grön omställning.

Naturvårdsverket anser att regeringen bör ta initiativ till en utredning som tydliggör behovet inom olika sektorer och för olika företag i olika skeden. Utredningen bör tydliggöra gränsdragningen mellan olika investeringsstöd som hanteras på olika myndigheter. Ett exempel är stöd för laddinfrastruktur som är fördelat mellan flera myndigheter. Inom laddinfrastrukturen föreslår Naturvårdsverket att Energimyndigheten får ett tydligare uppdrag att hantera elektrifieringen av den tunga trafiken, medan Naturvårdsverket behåller stödet för den lätta trafiken inom Klimatklivet.

I utredningen bör regeringen tydligt ange inriktningen för de olika instrumenten för en grön omställning. I inriktningen bör framgå om Klimatklivet ska fortsätta vara ett brett stöd och i vilken utsträckning stödet fortsatt ska användas för nyetablering av tillverkningsindustri med lägre klimatavtryck. Inriktningen för Klimatklivet avgör också nivån på stödet. Om Klimatklivet ska utgöra en del av Sveriges stöd för nyinvesteringar inom den gröna omställningen krävs en hög anslagsnivå.

Administration

Naturvårdsverkets kostnader för administration, med de förstärkningar som föreslås, beräknas uppgå till 75 mnkr per år. Anslaget som ska fördelas under 2024 bedöms generera fler pågående ärenden än tidigare, vilket kräver ytterligare resurser för att följa upp och kontrollera att statens medel används korrekt. Att Klimatklivet nu är en del av Sveriges **återhämtningsplan (RRF)** har medfört att administrationen har ökat med flera årsarbetskrafter, och det ställer även högre krav på utveckling av it-systemen för såväl Klimatklivet som Ladda bilen.

Utveckling av it-systemen behövs på två fronter. Det ena området som behöver utvecklas är Klimatklivets nya **ärendehanteringssystem**, Iipax Case. De beräknade kostnaderna för avskrivningar, drift och förvaltning för detta är cirka 14 mnkr per år.

Det andra området som behöver vidareutvecklas är en **teknisk lösning för analys och rapportering**. Visualisering, databehandling och rapporteringen av Klimatklivets alla data skulle genom en sådan lösning på sikt ge en effektivisering i jämförelse med dagens metoder. Lösningen bygger till stor del på samma tekniska dataflödesplattform som beskrivs i avsnitt 3.1.1. Genom att nyttja samma plattform kommer Klimatklivet att kunna dra nytta av förbättringar som en uppgradering till en mer avancerad version för med sig.

Med en ny teknisk lösning för analys och rapportering kan Klimatklivet få:

- Nya möjligheter att visualisera och ta fram sammanställningar, rapporter och appar
- Bättre kontroll och spårbarhet på data
- Bättre möjligheter att vid behov skydda data via kryptering
- Möjlighet till digital lagring och hantering av information som ligger utanför system

Att använda ett verktyg för analys och rapportering för Klimatklivet skulle ge större flexibilitet då samma grund kan användas för olika syften. Exempelvis för finansiell uppföljning och kontroll av ärenden, utlämning av handlingar, rapportering till Regeringskansliet och andra uppföljningar av Klimatklivet som styrmedel.

Det är viktigt att länsstyrelsen kan avsätta de resurser som behövs. Det krävs kunskap om vilka åtgärder som är särskilt angelägna i regionen, och att berörda aktörer får den vägledning som behövs. I uppföljning av genomförda åtgärder utgör också länsstyrelsen en viktig kontrollfunktion.

KONSEKVENSER AV UTEBLIVNA FÖRUTSÄTTNINGAR

- Höjt bemyndigande är av yttersta vikt för att effektivt nyttja hela anslaget och därmed åstadkomma största möjliga klimatnytta. De projekt som Klimatklivet stödjer behöver kunna få en längre genomförandetid. Och Naturvårdsverket behöver marginaler för bemyndigandet så att företagen kan ges flexibla förutsättningar.
- Vid utebliven anslagsökning för administrationen kommer Naturvårdsverket i första hand prioritera uppgifter som följer av Förvaltningslagen, exempelvis utbetalning av medel till pågående projekt inom Klimatklivet. Med begränsade administrationsmedel kommer Naturvårdsverket ha sämre förutsättningar att utlysa medel för nya projekt eller annan administration som inte är lagstyrd.
- Klimatklivet utgör en ansenlig del av Sveriges återhämtningsplan (RRF). Att RRF-medel används till Klimatklivet har inneburit ett kraftigt ökat resursbehov för att hantera administration, rapportering och kontroll. En utebliven ökning av administrationsmedel för anslag 1:16 innebär risker för att Naturvårdsverket inte klarar de återrapporteringskrav som följer av Sveriges återhämtningsplan. Brister i återrapporteringen kan innebära att Sverige inte kan få de beräknade medlen utbetalda från EU. Klimatklivet tillsammans med några andra anslag utgör den gröna delen i

återhämtningsplanen, där EU har ett minimikrav. Den gröna delen är kritisk för att hela beloppet i återhämtningsplanen ska betalas ut av EU. Med rådande växelkurs utgör Sveriges återhämtningsplan ca 38 miljarder kronor.

FINANSIELLA VILLKOR

Bemyndigandet uppgår 2024 till 6 000 mnkr med ett slutår 2028, Naturvårdsverket har till vårändringsbudgeten föreslagit en utökad bemyndiganderam till 7 000 mnkr. Naturvårdsverket föreslår vidare en utökad bemyndiganderam 2025–2027 om 6 500 mnkr och att slutåret sätts till 2029. Vi föreslår också att en möjlighet att disponera anslagssparande kopplas till anslaget. Ett tillräckligt stort bemyndigande och en möjlighet att disponera anslagssparande över åren är en förutsättning för att myndigheten löpande ska kunna bevilja framtida bidrag i tillräcklig omfattning. Ska Klimatklivet fortsatt kunna bidra till större omställningsprojekt med stor potentiell klimatnytta behöver bemyndiganderamen utökas och ett anslagssparande disponeras. De större projekt som får stöd via Klimatklivet har ofta en ganska lång uppstartsfas i form av planering, projektering och eventuell tillståndsgivning enligt miljöbalken eller PBL. De stora kostnaderna uppstår i den andra fasen, i själva genomförandet när anläggningen byggs. Vid driftsättningen, som är den tredje fasen blir kostnaderna lägre igen. Dessa tre faser är i regel mellan två till fyra år, beroende på åtgärdens storlek och komplexitet. Därtill drabbas många åtgärder av svårigheter med leveransförseningar, vilket gör att utbetalningar måste skjutas på kommande år.

3.2 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

3.2.1 Anslaget 13:3 Stöd till friluftorganisationer

Naturvårdsverket ansluter sig till regeringens bedömning vad gäller nivån på anslagsposten 10 inom anslaget 13:3.

Anslagspost (tkr)	Tilldelat 2024	Beräkning 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027
ap. 10 Stöd till friluftorganisationer	97 785	97 785	97 785	97 785
Summa		97 785	97 785	97 785

3.3 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

3.3.1 Anslaget 1:7 Ersättning för viltskador m.m.

Naturvårdsverket föreslår att anslagsposten 1 inom anslaget 1:7 Ersättning för viltskador ökar till 53 mnkr 2025, 57 mnkr 2026 och 61 mnkr 2027, samt att

regeringen beslutar om villkor i regleringsbrevet om att anslagsposten får användas för kostnader för it-stöd.

Anslagspost (tkr)	Tilldelat 2024	Beräkning 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027
ap. 1 Bidrag för att förebygga skador på annat än renar och fiske	47 778	47 778	47 778	47 778
<i>Förstärkning</i>		5 222	9 222	13 222
Summa		53 000	57 000	61 000

SKÄLEN FÖR VÅRT FÖRSLAG

Naturvårdsverket bedömer att anslagsnivån behöver höjas 2025–2027 eftersom både bidrag för förebyggande åtgärder och ersättningar för skador har ökat markant de senaste åren. Det är viktigt att anslaget tillförs tillräckligt med medel för att möjliggöra för länen att bevilja både bidrag för förebyggande åtgärder och ersättning till alla dem som drabbas av skador orsakade av fredat vilt.

Det finns tydliga omständigheter som talar för behovet av en ökning:

- Skeenden och förändringar i omvärlden har lett till mycket **ökade kostnader** på bland annat diesel, el, foder, utsäde etc. Det innebär också att förlusterna vid skada blir mycket större än tidigare, vilket kommer att visa sig i högre ersättningsanspråk.
- **Vargstammen** fortsätter att etablera sig söderut, både vad gäller revirmarkerande par och familjegrupper. I och med tätare tamdjursbesättningar i detta område kan vi förvänta oss ett ökat antal skadetillfällen och mer omfattande skador under de närmaste åren samtidigt som anspråken på medel för förebyggande åtgärder kommer att öka. Det kommer även att krävas mer medel till flera län än tidigare.
- **Stora betande fåglar** av flera gåsarter, svanar och tranor fortsätter sannolikt att öka, både i antal och förekomst under året, vilket i sig ökar risken för mer och fler skador.

YTTERLIGARE VILLKOR I REGLERINGSBREVET

För att kunna effektivisera hanteringen av förebyggande åtgärder och ersättning av viltskador behöver ett it-stöd byggas upp som kan administrera uppgifter för detta. Det bedöms vara lämpligt att arbetet kan finansieras av anslaget i den mån det finns medel. Detta förutsätter en villkorsändring.

KONSEKVENSER AV UTEBLIVEN ANSLAGSÖKNING

- Det finns en risk för att det förebyggande arbetet mot viltskador inte blir tillräckligt, vilket i sin tur kan leda till fler och mer omfattande skador med ekonomisk påverkan på näringsidkare framför allt på landsbygden.
- Begränsad eller utebliven ersättning vid skador orsakade av vilt riskerar att påverka förtroendet för viltförvaltningen i stort.

- Livsmedelsförsörjningen hotas i högre omfattning på sikt om lantbrukare inte känner en trygghet i att få stöd för viltskador.
- Risken för att inte nå mål om minskade skador i viltstrategin och förvaltningsplanerna förväntas att öka.

3.3.2 Förebyggande av rovdjursskador inom rennäringen

Naturvårdsverket föreslår att regeringen beslutar att Sametinget ska använda den förstärkning på 10 mnkr som gjorts av anslaget 1:22 för ersättning till samebyar för förebyggande åtgärder som behövs för att förhindra skador av varg på renar enligt 3 § viltskadeförordningen. Naturvårdsverket ser att anslaget framöver kan behöva stärkas ytterligare med anledning av den genetiska förstärkningen av vargstammen som kan bli aktuell.

Medan anslaget 1:7 används för att ersätta rovdjurens skador och förebyggande av rovdjursskador på till exempel får och hundar kan Sametinget använda anslaget 1:22 för förebyggande av skador inom rennäringen. Det finns emellertid inget anslagsvillkor och Sametinget bedömer att det inte finns tillräckligt med medel på anslaget för att kunna betala ut ersättning för förebyggande av rovdjursskador till samebyarna. Naturvårdsverket föreslår mot denna bakgrund att regeringen beslutar om ett villkor som anger att de medel som anslaget förstärkts med ska användas för detta ändamål. Särskilt vargar kan orsaka stora kostnader för samebyarna, som kan behöva vidta olika förebyggande åtgärder för att undvika skador. Detta gäller särskilt vid förekomst av genetiskt viktiga vargar. Hur stora kostnaderna kan bli varje år är svårt att förutse, men inriktningen är att förebyggande åtgärder inte ska pågå under längre tid. Ett tillskott till Sametinget ger en förutsägbarhet kring vilka förebyggande åtgärder som samebyarna kan vidta och vad det finns medel för. En sådan förutsägbarhet är en nyckel för att kunna hantera varg som vandrar in i renskötselområdet och kan bidra till att den etablerade toleransnivån för rovdjurens skador på rennäringen ska kunna uppnås.

3.4 Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen

3.4.1 Anslaget 1:1 Avgiften till Europeiska unionen

Naturvårdsverket ansluter sig till regeringens nivåer för anslagsposten 2 inom anslaget 1:1 Avgiften till Europeiska unionen och föreslår motsvarande nivå för 2027. Naturvårdsverket disponerar anslaget och säkerställer att överföring sker enligt särskild instruktion från Riksgälden av med det belopp som årligen fastställs av EU

Anslagspost (tkr)	Tilldelat 2024	Beräkning 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027
ap. Avgift baserad på icke materialåtervunnen plast (ram)	1 432 173	1 225 125	1 198 083	1 198 083
Summa		1 225 125	1 198 083	1 198 083

4. Redogörelse för avgiftsbelagd verksamhet

4.1 Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras

Verksamhet	Utfall 2023		Prognos 2024		Beräkning 2025		Beräkning 2026		Beräkning 2027	
	Intäkt	Kostnad	Intäkt	Kostnad	Intäkt	Kostnad	Intäkt	Kostnad	Intäkt	Kostnad
Uppdragsverksamhet										
Kväveoxidavgiften (NOx)	10 191	10 191	10 987	10 987	11 216	11 216	12 202	12 202	12 402	12 402
EU:s miljölednings- och miljörevisionsordning (EMAS)	100	109	110	110	110	110	110	110	110	110
Kadmiumfonden	595	595	700	700	700	700	0	0	0	0
Årsavgifter, Nedskräpningsavgifter	362	6 416	2 380	4 854	3 270	8 846	6 270	5 076	6 892	9 101
Årsavgifter, insamling förpackningar			2 500	4 971	2 500	4 975	2 500	5 165	2 500	5 158
Summa Uppdragsverksamhet	11 248	17 311	16 677	21 622	17 796	25 847	21 082	22 553	21 904	26 771
Tjänsteexport										
Utvecklingssamarbeten m.m.	1 220	1 220	350	350	250	250	0	0	0	0
Summa Tjänsteexport	1 220	1 220	350	350	250	250	0	0	0	0
Offentligrättslig verksamhet										
Jägarregister: jaktkort	7 627	7 627	8 200	8 200	7 400	7 400	7 300	7 300	7 300	7 300
Jägarregister: jägarexamen	7 730	8 523	7 900	11 000	7 900	8 900	8 100	8 400	8 100	7 700
Tillsynsavgifter, retursystem	3 864	4 778	3 846	4 638	3 846	4 640	3 846	4 735	3 846	4 732
Summa offentligrättslig verksamhet	19 221	20 928	19 946	23 838	19 146	20 940	19 246	20 435	19 246	19 732
Övriga intäkter som disponeras	110 451		95 000		95 000		95 000			
Summa avgifter och intäkter som disponeras	142 104	39 459	131 973	45 810	132 192	47 034	135 328	42 988	136 150	46 503

4.1.1 Kväveoxidavgiften (NOX)

Naturvårdsverket ansvarar för att lagen (1990:613) om miljöavgift på utsläpp av kväveoxider efterlevs genom att bland annat granska företagens kväveoxid-deklarationer och genomföra revisioner. Avgiften (NOx-avgiften) betalas av avgiftsskyldiga företag och ska sedan återbetalas i proportion till varje produktionsenhets andel av den sammanlagda nyttiggjorda energiproduktionen. Företag med små utsläpp av kväveoxider per nyttiggjord energi får tillbaka ett större belopp än det de betalar in, medan det omvända gäller för företag med stora utsläpp.

Naturvårdsverket administrerar kväveoxidavgiften och får ta ut ersättning för detta. Det ekonomiska målet är full kostnadstäckning och Naturvårdsverket får ersättning för de administrativa kostnader som denna verksamhet genererar.

4.1.2 EU:s miljölednings- och miljörevisionsordning (EMAS)

Naturvårdsverket är behörigt registerorgan i Sverige för EU:s miljöstyrnings- och miljörevisionsordning, EMAS, enligt 3 § förordningen (2014:864) om frivillig miljöledning och miljörevision. EMAS syftar till att effektivisera och förbättra miljöarbetet på företag och i organisationer, och är ett komplett miljölednings-system baserat på ISO 14001.

Som behörigt registerorgan får Naturvårdsverket ta ut avgifter för verksamheten, besluta om avgifternas storlek och disponera intäkterna i verksamheten. Avgiften tas ut i form av årsavgifter som baseras på de deltagande verksamheternas storlek. Idag är 12 organisationer EMAS-registrerade. Avgiften tas ut med målet full kostnadstäckning.

4.1.3 Kadmiumfonden

Enligt förordningen (2008:834) om producentansvar för batterier ska producenter av slutna nickelkadmiumbatterier betala en avgift till Kadmiumfonden som administreras av Naturvårdsverket. Avgiften betalas per kilogram slutna nickelkadmiumbatterier som producenten släpper ut på marknaden. Kommuner, producenter med flera kan söka medel ur fonden för insamling, sortering, transport och bortskaffande av denna typ av batterier.

För sitt arbete med att administrera Kadmiumfonden får Naturvårdsverket enligt samma förordning ta ut ersättning ur fonden för att täcka sina kostnader för verksamheten. Det ekonomiska målet är full kostnadstäckning.

Eftersom det inte längre är tillåtet att släppa ut kadmiumbatterier på marknaden kommer denna verksamhet att minska successivt framöver men så länge det förekommer dispenser från förbudet kommer avgifter att betalas in. I och med detta kommer även Naturvårdsverkets intäkt att minska för att så småningom upphöra.

4.1.4 Nedskräpningsavgifter

Naturvårdsverket får ersättning, i form av årsavgifter som disponeras för myndighetens arbete med nedskräpningsavgifter. Dessa årsavgifter ska täcka kostnaderna för:

- Naturvårdsverkets handläggning för att fastställa nedskräpningsavgifterna, administrera avgifterna och betala ut dessa till kommunerna,
- den skräpmätning som ska utföras enligt förordningen, samt
- att lämna information till konsumenter.

Enligt 32 § förordning (2021:1002) om nedskräpningsavgifter ska Naturvårdsverket senast den 31 december 2023 och därefter vartannat år lämna förslag på hur årsavgifterna bör justeras om det finns behov av detta.

När årsavgifterna fastställdes i förordningen om nedskräpningsavgifter saknades säkra uppgifter att bygga avgifterna på. Bland annat saknades uppgifter på mängd berörda producenter. Därför sattes avgifterna initialt på en nivå som säkerställde att producenterna inte betalade en för hög årsavgift. Naturvårdsverket kan konstatera att antalet producenter som har anmält sig är mycket lägre än vad som initialt antogs. Därför är de nuvarande avgifterna för låga för att täcka Naturvårdsverkets kostnader enligt ovan.

Som del av översynen i förordningen om nedskräpningsavgifter har Naturvårdsverket med skrivelse från 2023-06-30 föreslagit en höjning av årsavgifterna (NV-04926-23). De prognosticerade och beräknade intäkterna från nedskräpningsavgifter i tabellen ovan utgår från det förslag som myndigheten lämnat in. Naturvårdsverkets bedömning är att myndighetens kostnader för skräpmätning och administration kopplat till det ska ha kostnadstäckning av årsavgifterna inom en sexårsperiod. Naturvårdsverket kommer senast 2025-12-31 att göra en ny bedömning om årsavgiften enligt förordningen om nedskräpningsavgifter behöver justeras och i så fall lämna nytt förslag till regeringen.

4.1.5 Årsavgift för producentansvar insamling förpackningar

Årsavgiften är en ersättning för Naturvårdsverkets kostnader avseende verksamhet enligt förordning 2022:1274 om producentansvar för förpackningar utom de delar som avser prövning av ansökningar om att vara producentansvarsorganisation och myndighetens tillsyn. Årsavgiften ska tas ut med sammanlagt 2,5 mnkr enligt 10 kap i förordning 2022:1274 om producentansvar för förpackningar.

Naturvårdsverket disponerar denna årsavgift. Enligt promemorian En förbättrad förpackningsinsamling – nya roller för kommuner och producenter (M2021/02118) bör kostnaden ses över varje år.

Naturvårdsverket beräknar att myndighetens kostnader kopplat till transfereringssystemet (clearing house processen) enligt förordningen uppgår till 5 mnkr årligen från 2024. Dessa kostnader omfattar stöd och kommunikation till kommuner och producenter kopplat till rapportering, viss granskning av inrapporterade uppgifter, löpande förvaltning av nödvändiga it-system, beslut om producentansvarsorganisationers marknadsandelar, beslut om avgifter från producentansvarsorganisationer, beslut om ersättningar till kommuner, indexering av ersättningsnivåer samt under 2024-2027 utvärdering och vid behov årlig komplettering och justering av beräkningsmodeller och ersättningsnivåer.

Med utgångspunkt i att förorenaren ska betala och att årsavgiften ska täcka myndighetens löpande kostnader för transfereringssystemet (clearing house processen) kommer Naturvårdsverket att hemställa om en höjning av årsavgiften.

4.1.6 Utvecklingsarbeten m.m. (tjänsteexport)

Delar av Naturvårdsverkets internationella samarbeten finansieras med medel från Sida och redovisas som tjänsteexport. Beräkningen intäkter för tjänsteexporten görs enligt principen om full kostnadstäckning, det vill säga myndigheten får ersättning för de kostnader som uppstått i dessa samarbeten. Dessa avgiftsintäkter har minskat under de senaste åren och kommer troligen minska ytterligare. Anledningen är att finansieringsformen har ändrats för de uppdrag som Naturvårdsverket och Sida kommit överens om. De nya uppdragen finansieras inte längre som tjänsteköp, där Naturvårdsverket fakturerar sina kostnader, utan genom bidrag från Sida. Detta innebär en förskjutning från avgiftsintäkter till intäkter av bidrag.

4.1.7 Jägarregistret

Jägarregistret består av två verksamheter: jägarexamen och jaktkort. Provavgiften för jägarexamen (jägaravgiften) betalas direkt till Naturvårdsverket. Denna verksamhet belastas med Naturvårdsverkets och Jägarförbundens kostnader som är direkt hänförliga till provavgifterna. Jaktkortsavgiften betalas in till Viltvårdsfonden som förvaltas av Kammarkollegiet. Efter räkenskapsårets slut hemställer Naturvårdsverket om ersättning från fonden för administrationen av jägarregistret.

4.1.8 Avgifter för tillsyns- och marknads kontroll kopplat till retursystemet för plastflaskor och metallburkar

Naturvårdsverket har tillsynsansvaret för retursystem för plastflaskor och metallburkar. Naturvårdsverket disponerar de avgifter som producenter av plastflaskor eller metallburkar, som ingår i ett retursystem enligt förordningen (2022:1274) om producentansvar för förpackningar, ska betala för myndighetens tillsyn och marknads kontroll enligt 7 kap 8 r § förordning (1998:940) om avgifter för provning och tillsyn enligt miljöbalken.

4.2 Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna ej disponeras

Verksamhet	Utfall 2023		Prognos 2024		Beräkning 2025		Beräkning 2026		Beräkning 2027	
	Intäkt	Kostnad	Intäkt	Kostnad	Intäkt	Kostnad	Intäkt	Kostnad	Intäkt	Kostnad
Offentligrättslig verksamhet										
Straffavgifter enligt lagen om vissa utsläpp av växthusgaser	750	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ansökningsavgifter	12	30	10	10	10	10	10	10	10	10
Övrig offentligrättslig verksamhet GRÖT	8 217	7 971	9 000	11 900	9 000	11 900	9 000	11 900	9 000	11 900
Miljösanktionsavgifter	19 044	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Avgifter för provnings- och tillsyn enligt miljöbalken	13 440	14 098	13 861	36 618	15 602	35 405	16 040	38 760	16 499	38 678
Summa avgifter som ej disponeras	41 463	22 099	22 871	48 528	24 612	47 315	25 050	50 670	25 509	50 588

4.2.1 Avgifter enligt lagen om vissa utsläpp av växthusgaser

De flygverksamheter och anläggningar som ingår i handelssystemet för utsläppsrätter och berörs av lagen (2020:1173) om vissa utsläpp av växthusgaser ska övervaka och rapportera sina årliga utsläpp. Om dessa verksamhetsutövare inte fullgör dessa skyldigheter i tid kan Naturvårdsverket besluta om en förseningsavgift enligt 10 kap förordning (2020:1180) om vissa utsläpp av växthusgaser. Verksamhetsutövarna ska även överlämna sina utsläppsrätter inom EU:s handel med utsläppsrätter. Om inte denna skyldighet fullgörs kan Naturvårdsverket besluta om sanktionsavgift enligt samma förordning.

Dessa avgifter är straffavgifter och är därmed inte beräknade att täcka motsvarande kostnader. Eftersom beslut om dessa avgifter inte fattas regelbundet faller denna intäkt inte ut varje år. Detta gör det svårt att budgetera intäkter för kommande år och därför lämnas ingen budget för dessa avgiftsintäkter.

4.2.2 Övrig offentligrättslig verksamhet

Naturvårdsverket är behörig och vägledande myndighet när det gäller avfall som transporteras över Sveriges gränser. Det innebär att myndigheten godkänner eller avvisar transporter över gränserna. Enligt 7 kap. 9 § förordning (1998:940) om avgifter för prövning och tillstånd enligt miljöbalken tar Naturvårdsverket ut en avgift för handläggning av anmälningar om gränsöverskridande avfallstransporter. Avgiften tas ut enligt 10 § avgiftsförordningen (1992:191) avgiftsklass 7. Under de senaste åren har antalet ärenden ökat vilket bidragit till att intäkten ökat. För de närmaste åren har bedömningen gjorts att antalet ärenden kommer att öka, se vidare äskandet i avsnitt 3.1.1.

4.2.3 Ansökningsavgifter

Naturvårdsverket ska enligt flera förordningar ta ut ansökningsavgifter för att behandla ansökningar om tillstånd. Ansökningsavgifter kan bland annat tas enligt följande förordningar:

1. Avgift för Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens prövning av ansökan om tillstånd enligt 8 § förordningen om invasiva främmande arter och länsstyrelsens tillsyn med anledning av meddelade tillstånd ska betalas med 800 kronor för varje hel timmes handläggningstid enligt 7 kap 4 b § förordning (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken.
2. Avgifter i samband med ansökningar av fångstredskap enligt Naturvårdsverkets föreskrifter om typgodkännande av fångstredskap (NFS 2013:13). Enligt 5 kap. 1 § ska den som ansöker om typgodkännande av fångstredskap betala en ansökningsavgift till Naturvårdsverket enligt avgiftsklass 4 i 10 § avgiftsförordningen (1992:191). Avgiften tas ut med stöd av 12 och 15 § jaktförordningen (1987:905).

3. Enligt 7 kap 9a § förordning (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken ska en ansökningsavgift betalas för Naturvårdsverkets prövning om ansökan om auktorisation enligt 4 § förordning (2015:19) om fartygsåtervinning. En ansökningsavgift ska även betalas för ett ärende om godkännande av ett fartygs återvinningsplan enligt artikel 7.1–7.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1257/2013 av den 20 november 2013 om återvinning av fartyg och om ändring av förordning (EG) nr 1013/2006 och direktiv 2009/16/EG. För avgiftens storlek gäller bestämmelserna i 10 § avgiftsförordningen (1992:191) och avgiftsklass 9 ska tillämpas.
4. Enligt 5 kap 1 § förordning (2013:63) om bekämpningsmedel ska en avgift tas ut för Naturvårdsverkets prövning av godkännande av en nematod, en insekt eller ett spindeldjur som bekämpningsmedel enligt 8 § 2 förordningen (2016:402) om nematoder, insekter och spindeldjur som bekämpningsmedel. Enligt 2 § uppgår avgiften till 8 000 kronor för en ansökan om godkännande av en organism. Om ansökan avser en genetiskt modifierad organism är avgiften 60 000 kronor enligt samma paragraf.

4.2.4 Miljösanktionsavgifter

Enligt 30 kap. miljöbalken tas en miljösanktionsavgift tas ut av den som åsidosätter sina skyldigheter inom miljöbalkens tillämpningsområde. Det är tillsynsmyndigheten som beslutar om miljösanktionsavgift. Naturvårdsverket ansvarar för tillsynen över producentansvaret för batterier, elutrustning och förpackningar samt för gränsöverskridande transporter med vissa undantag. I och med att producentansvaret kommer att utökas de närmaste åren kommer även myndighetens möjlighet att besluta om dessa avgifter att öka.

Miljösanktionsavgifter beslutas även av andra myndigheter, som till exempel länsstyrelser och kommuner. Samtliga miljösanktionsavgifter betalas in till Kammarkollegiet som betalar dessa till Naturvårdsverket, som sedan redovisar alla miljösanktionsavgifter till statens budget.

Miljösanktionsavgifter är inte en ersättning för en utförd motprestation utan en straffavgift och därmed inte beräknad för att täcka en myndighets kostnader. Eftersom de avgifter som Naturvårdsverket redovisar inte bara avser de egna beslutade miljösanktionsavgifterna utan även de som beslutats av andra tillsynsmyndigheter, samt att besluten enbart fattas då skyldigheter åsidosätts, är det svårt att budgetera dessa intäkter för kommande år. Därför lämnas ingen budget för dessa intäkter.

4.2.5 Avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken

Naturvårdsverket tar ut avgifter för prövning- och tillsynsverksamhet enligt 7 kap förordning (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken.

Avgifter tas ut inom följande producentansvar:

- Ballonger (från 2024)

- Batterier
- Bilar (från 2023)
- Däck (från 2024)
- Elutrustning
- Fiskeredskap (från 2023)
- Förpackningar (höjd avgift från 2023)
- Vissa tobaksprodukter (från 2023)
- Våtservetter (från 2023)

Avgiftsintäkterna täcker inte Naturvårdsverkets kostnader för tillsyn inom producentansvaren. Huvudanledningarna är det tidigare överskattade antalet avgiftsskyldiga producenter samt tidigare underskattade kostnader för att förvalta och upprätthålla de it-system som behövs kopplat till myndighetens tillsyn inom producentansvaren.

Tidigare överskattat antal avgiftsskyldiga producenter

Avgiftsintäkterna är direkt beroende av antalet avgiftsskyldiga producenter och producentansvarsorganisationer. Naturvårdsverkets tidigare prognos av avgiftsintäkter för 2023 och beräkningar av avgiftsintäkter för 2024 - 2026 gjordes utifrån ett uppskattat antal avgiftsskyldiga producenter inom de producentansvar som trädde ikraft 2023 och 2024. Naturvårdsverket kan utifrån nu registrerade producenter i producentansvarsregistret och uppgifter om hur många förpackningsproducenter som är undantagna från avgiftsskyldigheten göra mer exakta prognoser och beräkningar. De prognostiserade och beräknade avgiftsintäkterna 2024–2027 är med bättre dataunderlag runt en tredjedel (årligen ca 10 mnkr) lägre än tidigare uppskattningar.

Uteblivna ökning av förvaltningsanslaget trots ökade avgiftsintäkter

Avgiftsintäkterna för tillsyn kopplat till producentansvaren har nästan tredubblats mellan 2020 och 2023: från 4,6 mnkr 2020 till 13,4 mnkr 2023. Dels har antalet producentansvar som Naturvårdsverket har tillsynsansvar över ökat från tre till nio producentansvar. En annan bidragande orsak är den höjda tillsynsavgiften för förpackningsproducenter från 2023. Slutligen har antalet avgiftsskyldiga producenter ökat inom vissa producentansvar. Dessa ökade avgiftsintäkter har inte återspeglats i Naturvårdsverkets förvaltningsanslag.

Med utgångspunkt i att intäkterna från tillsynsavgifterna ska motsvara full kostnadstäckning för myndighetens kostnader för tillsyn inom producentansvaren kommer Naturvårdsverket att i särskild ordning hemställa om höjning av tillsynsavgifterna från och med 2025. Vi föreslår också att myndighetens förvaltningsanslag höjs med motsvarande belopp, se avsnitt 3. Detta är i linje med att förorenaren ska betala och kostnadsneutralt för staten.

5. Övriga villkor

Naturvårdsverkets inställning i frågor om anslagskredit, anslagssparande och beställningsbemyndiganden under budgetåren 2025–2027 framgår av våra förslag till anslagsfinansiering, avsnitt 3. I detta kapitel belyser vi övriga villkor.

5.1 Låneram och investeringar

Naturvårdsverkets låneram för 2023 uppgår till 145 000 mnkr. Vi föreslår en motsvarande ram för 2025–2027.

Planerade verksamhetsinvesteringar

	År -1 Utfall	År 0 prognos	År 1 Beräkning	År 2 Beräkning	År 3 Beräkning	År 4 Beräkning
Immateriella investeringar	38 914	40 263	28 000	28 000	28 000	28 000
Materiella investeringar	6 065	4 194	2 500	2 500	2 500	2 500
Summa	44 979	44 457	30 500	30 500	30 500	30 500
Finansieras genom lån i Riksgälden	44 979	44 457	30 500	30 500	30 500	30 500

Låneram och förslag till investeringsplan

	År -1 Utfall	År 0 prognos	År 1 Beräkning	År 2 Beräkning	År 3 Beräkning	År 4 Beräkning
IB lån i Riksgäldskontoret	86 713	102 751	116 236	113 717	112 535	108 949
Nyupplåning (+)	44 979	44 457	30 500	30 500	30 500	30 500
Amorteringar (-)	-28 941	-30 972	-33 019	-31 682	-34 086	-36 564
UB lån i Riksgäldskontoret	102 751	116 236	113 717	112 535	108 949	102 885
Beslutad/föreslagen låneram	145 000	145 000	145 000	145 000	145 000	145 000
Ränteutgifter	3 380	4 675	4 064	3 398	2 808	2 180
Amortering Utgiftsområde 20 anslag 1:1	17 973	19 860	19 151	19 770	19 786	19 700
Amortering Utgiftsområde 20 anslag 1:2	7 029	6 825	6 593	4 108	5 837	7 967
Amortering Utgiftsområde 20 anslag 1:3	205	205	301	456	524	745
Amortering Utgiftsområde 20 anslag 1:4	472	472	536	363	351	499
Amortering Utgiftsområde 20 anslag 1:11	166	166	166	54	0	0
Amortering Utgiftsområde 20 anslag 1:14	1 897	1 064	3 578	3 931	4 106	3 452

Amortering Utgiftsområde 20 anslag 1:16	0	1 017	1 145	1 418	1 711	2 003
Amortering Övrig finansiering	1 199	1 363	1 549	1 582	1 771	2 198
Summa amortering	28 941	30 972	33 019	31 682	34 086	36 564

Förslag till investeringsplan samhällsinvesteringar

	År -1 Utfall	År 0 prognos	År 1 Beräkning	År 2 Beräkning	År 3 Beräkning	År 4 Beräkning
Anskaffning och utveckling av nya investeringar						
Skydd av värdefull natur (del av 1:14)	1 165 000	1 626 000	1 160 700	1 160 700	660 700	660 700
Byggnader, anläggningar m.m. i anslutning till skyddad värdefull natur (del av 1:3 ap.2)	41 000	16 000	26 000	26 000	26 000	26 000
Summa utgifter för anskaffning och utveckling	1 206 000	1 642 000	1 186 700	1 186 700	686 700	686 700
<i>Varav investeringar i anläggningstillgångar</i>						
Byggnader, mark och annan fast egendom	110 000	116 000	126 000	126 000	126 000	126 000
Maskiner, inventarier och installationer	0	0	0	0	0	0
Summa varav investeringar i anläggningstillgångar	110 000	116 000	126 000	126 000	126 000	126 000
Finansiering						
Utgiftsområde 20 Anslag 1:14	1 165 000	1 626 000	1 160 700	1 160 700	660 700	660 700
Utgiftsområde 20 anslag 1:3 ap.2	41 000	16 000	26 000	26 000	26 000	26 000
Lån i Riksgäldskontoret	0	0	0	0	0	0
Summa finansiering av anskaffning och utveckling	1 206 000	1 642 000	1 186 700	1 186 700	686 700	686 700
Vidmakthållande av befintliga investeringar						
Skötsel av skyddade områden, artbevarande, friluftsliv m.m.	962 000	1 091 000	1 088 000	1 228 000	803 000	803 000
Summa utgifter för vidmakthållande	962 000	1 091 000	1 088 000	1 228 000	803 000	803 000
<i>Varav investeringar i anläggningstillgångar</i>						
Byggnader, mark och annan fast egendom	0	0	0	0	0	0
Summa varav investeringar i anläggningstillgångar	0	0	0	0	0	0
Finansiering						
Utgiftsområde 20 anslag 1:3 ap.2	962 000	1 091 000	1 088 000	1 228 000	803 000	803 000
Summa finansiering av vidmakthållande	962 000	1 091 000	1 088 000	1 228 000	803 000	803 000
Totala utgifter för anskaffning, utveckling och vidmakthållande av investeringar	2 168 000	2 733 000	2 274 700	2 414 700	1 489 700	1 489 700
<i>Totalt varav investeringar i anläggningstillgångar</i>	<i>110 000</i>	<i>116 000</i>	<i>126 000</i>	<i>126 000</i>	<i>126 000</i>	<i>126 000</i>

5.2 Räntekontokredit

Naturvårdsverkets kredit på räntekontot uppgår till 18 mnkr.

5.3 Undantag från ekonomiadministrativa regelverk

Naturvårdsverket har sedan många år tillbaka ett undantag från 10 § förordningen (1993:527) om förvaltning av statliga fastigheter, m.m. Undantaget gäller att Naturvårdsverket, inom ramen för sitt förvaltningsuppdrag och inom ramen för de ekonomiska resurser som myndigheten förfogar över, får besluta om investeringar och förvärv när den beräknade utgiften för anskaffningen inte överstiger 20 mnkr per projekt och detta är redovisat i investeringsplanen. Om den beräknade utgiften överstiger 20 mnkr ska myndigheten lämna över frågan till regeringen för prövning.

Naturvårdsverket föreslår att beloppsgränsen i undantaget höjs och att den särskiljs på så sätt att 50 mnkr per projekt ska gälla som beloppsgräns när projekten avser fastighetsförvärv, medan nuvarande gränsbelopp om 20 mnkr per projekt kan bibehållas när projekten avser investeringar i byggnader och/eller markanläggningar.

Riksrevisionen har nyligen granskat regeringens och berörda myndigheters hantering av olika former av markintrång och publicerat rapporten Statens hantering av markintrång värdering och beslut om ersättning (RiR 2023:18). Riksrevisionens övergripande slutsats är att myndigheternas hantering i stor utsträckning är enhetlig och effektiv inom respektive myndighet.

Riksrevisionen noterar att Naturvårdsverket har en processbeskrivning som bland annat innehåller rutiner för förhandlare och värderare. Rutinerna fokuserar på de formella aspekterna av hanteringen och områdesskyddsprocessen. Riksrevisionen noterar vidare att inom Naturvårdsverket svarar separata upphandlade konsulter för både värdering och förhandling med fastighetsägare vid inrättande av områdesskydd. Naturvårdsverkets lantmätare granskar alla värderingar och begär vid behov rättningar, förtydliganden och kompletteringar av värderaren.

Markåtkomsten är en viktig stödprocess för länsstyrelsernas pågående naturreservatsärenden och för Naturvårdsverkets förberedelser för nya nationalparker. Sammanfattningsvis bedömer Naturvårdsverket att markåtkomstverksamheten är välfungerande vid myndigheten och att det därför finns goda förutsättningar att utan särskild regeringsprövning hantera även stora fastighetsförvärv inom ramen för kärnverksamheten för anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur. Mot bakgrund av detta och till följd av marknadsprisläget för skogsfastigheter finns det därför skäl att ändra undantaget så att fastighetsförvärv upp till 50 mnkr per projekt hanteras av myndigheten.

Naturvårdsverket bedömer samtidigt att det finns skäl att bibehålla nuvarande beloppsgräns beträffande byggnader och/eller markanläggningar, exempelvis naturum, förvaltningsbyggnader eller liknande. Vi bedömer att regeringen torde ha ett fortsatt intresse i att granska och fatta beslut om investeringar överstigande 20 mnkr per projekt som rör uppförandet av byggnader och markanläggningar och

som inte på motsvarande sätt utgör kärnverksamheten under anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur.

.

6. Bemyndigandetabeller

Uppgifter om bemyndigande per anslag/anslagspost, belopp i tkr.

Anslag 1:2 Miljöövervakning m.m., ap.1 Miljöövervakning

	Utfall 2023	Prognos 2024	Beräkning 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028-slutår	Slutår
Ekonomiska åtaganden vid årets början	42 616	46 639	60 000	---	---	---	
+ Nya ekonomiska åtaganden	34 187	58 294	40 000	---	---	---	
- Utgifter mot anslag till följd av ekonomiska åtaganden	30 164	44 933	40 000	40 000	15 000	5 000	
- Varav utgifter till följd av ekonomiska åtaganden vid utgången av år 0	----	----	40 000	13 000	7 000	---	2028
Ekonomiska åtaganden vid årets slut	46 639	60 000	60 000	---	---	---	
Tilldelat/föreslagen bemyndiganderam	60 000	60 000	60 000	---	---	---	

Anslag 1:3 Åtgärder för värdefull natur, ap.2 Kostnader för skötsel av skyddade områden, artbevarande, friluftsliv m.m.

	Utfall 2023	Prognos 2024	Beräkning 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028-slutår	Slutår
Ekonomiska åtaganden vid årets början	471 544	438 394	698 869	---	---	---	
+ Nya ekonomiska åtaganden	164 898	500 000	451 131	---	---	---	
- Utgifter mot anslag till följd av ekonomiska åtaganden	198 048	239 525	250 000	401 131	300 000	198 869	
- Varav utgifter till följd av ekonomiska åtaganden vid utgången av år 0	---	---	250 000	160 000	150 000	138 869	2032
Ekonomiska åtaganden vid årets slut	438 394	698 869	900 000	---	---	---	
Tilldelad/föreslagen bemyndiganderam	900 000	900 000	900 000	---	---	---	

Anslag 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden, ap.1 Sanering och efterbehandling av förorenade områden

	Utfall 2023	Prognos 2024	Beräkning 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028-slutår	Slutår
Ekonomiska åtaganden vid årets början	592 371	797 138	1 094 278	---	---	---	
+ Nya ekonomiska åtaganden	459 391	700 000	1 117 722	---	---	---	
- Utgifter mot anslag till följd av ekonomiska åtaganden	254 624	402 860	450 000	450 000	450 000	862 000	
- Varav utgifter till följd av ekonomiska åtaganden vid utgången av år 0	----	----	450 000	200 000	100 000	344 278	2050
Ekonomiska åtaganden vid årets slut	797 138	1 094 278	1 762 000	---	---	---	
Tilldelad/föreslagen bemyndiganderam	1 984 000	1 762 000	1 762 000		---	---	

Anslag 1:5 Miljöforskning, ap.1 Miljöforskning

	Utfall 2023	Prognos 2024	Beräkning 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028	Slutår
Ekonomiska åtaganden vid årets början	84 254	49 156	102 000	---	---	---	
+ Nya ekonomiska åtaganden	31 056	85 752	108 000	---	---	---	
- Utgifter mot anslag till följd av ekonomiska åtaganden	66 154	32 908	60 000	80 000	45 000	25 000	
- Varav utgifter till följd av ekonomiska åtaganden vid utgången av år 0	---	---	60 000	25 000	12 000	5 000	2029
Ekonomiska åtaganden vid årets slut	49 156	102 000	150 000	---	---	---	
Tilldelad/föreslagen bemyndiganderam	102 000	102 000	150 000			---	

Anslag 1:11 Åtgärder för havs -och vattenmiljö, ap.1 Avloppsrening- del till NV

	Utfall 2023	Prognos 2024	Beräkning 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028	Slutår
Ekonomiska åtaganden vid årets början	62 736	3 175	5 000				
+ Nya ekonomiska åtaganden*	3 175	5 000	20 000				
- Utgifter mot anslag till följd av ekonomiska åtaganden	62 736	3 175	5 000	10 000	10 000		
- Varav utgifter till följd av ekonomiska åtaganden vid utgången av år 0	---	---	5 000				2027
Ekonomiska åtaganden vid årets slut	3 175	5 000	20 000				
Tilldelad/föreslagen bemyndiganderam	30 000	20 000	20 000				

*Framtida åtaganden har justerats efter att årsredovisningen lämnats in

Anslag 1:13 Internationellt miljösamarbete, ap.1 Bilateralt miljösamarbete

	Utfall 2023	Prognos 2024	Beräkning 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028	Slutår
Ekonomiska åtaganden vid årets början	0	1 210	4 000				
+ Nya ekonomiska åtaganden	1 210	4 000	4 400				
- Utgifter mot anslag till följd av ekonomiska åtaganden	0	1 210	2 000	2 200	2 200	2 000	
- Varav utgifter till följd av ekonomiska åtaganden vid utgången av år 0	---	---	2 000	1 000	1 000		2028
Ekonomiska åtaganden vid årets slut	1 210	4 000	6 400				
Tilldelad/föreslagen bemyndiganderam	4 000	4 000	6 400				

Anslag 1:14 Skydd av värdefull natur, ap.1 Skydd värdefull natur - till NV

	Utfall 2023	Prognos 2024	Beräkning 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028-slutår	Slutår
Ekonomiska åtaganden vid årets början	16 114	2 929	21 507				
+ Nya ekonomiska åtaganden	1 842	20 000	19 581				
- Utgifter mot anslag till följd av ekonomiska åtaganden	15 027	1 422	6 088	21 581	8 000	5 419	
- Varav utgifter till följd av ekonomiska åtaganden vid utgången av år 0	---	----	6 088	6 000	5 000	4 419	2068*
Ekonomiska åtaganden vid årets slut	2 929	21 507	35 000				
Tilldelad/föreslagen bemyndiganderam	80 000	50 000	35 000				

Anslag 1:16 Klimatinvesteringar, ap.1 Stöd till klimatinvesteringar

	Utfall 2023	Prognos 2024	Beräkning 2025	Beräkning 2026	Beräkning 2027	Beräkning 2028	Slutår
Ingående åtaganden	6 157 579	4 720 913	6 000 000				
+ Nya åtaganden	1 268 947	4 279 087	2 000 000				
- Infriade åtaganden	2 705 613	3 000 000	1 500 000	2 500 000	2 500 000	1 500 000	
Varav infriade åtaganden av utestående åtaganden År 0			1 500 000	1 800 000	1 700 000	1 000 000	2029
Utestående åtaganden vid årets slut	4 720 913	6 000 000	6 500 000				
Tilldelad/föreslagen bemyndiganderam	5 000 000	6 000 000	6 500 000				

Bilaga 1, Hemställan om ändring i förordningen (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket

Naturvårdsverket hemställer om ändring av 1, 2, 3, 4, 8 och 22 §§ i förordningen (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket.

Naturvårdsverket hemställer även om att en ny 22 a § införs.

När det gäller ändring av 3 § 19 punkten samt upphävande av 3 § 6, 13, 18 och 20 så gäller hemställan för den händelse att finansieringen av myndighetens verksamhet över anslaget 1:1 Naturvårdsverket (förvaltningsanslaget) minskar till den nivå för 2025 som beräknats i budgetpropositionen för 2024.

Slutligen hemställer Naturvårdsverket om en ändring av 2 § Laponiaförordningen (2011:840).

Förslag till förordning om ändring i förordningen (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket

1 §	
Naturvårdsverket är förvaltningsmyndighet på miljöområdet i frågor om klimat <i>och luft, mark, biologisk mångfald, förorenade områden, kretslopp och avfall, miljöövervakning samt miljöforskning</i> . Naturvårdsverket har en central roll i miljöarbetet och ska vara pådrivande, stödjande och samlande vid genomförandet av miljöpolitiken.	Naturvårdsverket är förvaltningsmyndighet på miljöområdet i frågor om klimat, <i>miljö</i> och <i>natur</i> . Naturvårdsverket har en central roll i miljöarbetet och ska vara pådrivande, stödjande och samlande vid genomförandet av miljöpolitiken.
Naturvårdsverket ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling.	
Naturvårdsverket ska främja en hållbar utveckling med utgångspunkt i generationsmålet och miljö kvalitetsmålen och därmed bidra till genomförandet av Agenda 2030 som Förenta nationernas medlemsstater antagit.	

Motivering 1 §

I 1 § ges en övergripande bild av Naturvårdsverkets uppdrag och ansvarsområde. Det bedöms att 1 § inte behöver innehålla en detaljerad uppräknings av ansvarsområden utan det räcker med vissa övergripande ord inom vilka flera ansvarsområden ryms. Uppräkningen av ansvarsområden gör det även mer osäkert om ej uppräknade områden omfattas, exempel visst kemikaliearbete och buller. Det är heller inte helt tydligt vad ”mark” betyder i detta sammanhang.

En mer övergripande beskrivning av ansvarsområdet med färre ord skulle förenkla och göra det lättare att kommunicera och förstå Naturvårdsverkets uppdrag.

För att ge en rättvisande men samtidigt tydlig och koncis beskrivning av uppdraget föreslås att det i 1 § anges att Naturvårdsverket är förvaltningsmyndighet på miljöområdet i frågor om klimat, miljö och natur. Om uppräknigen kompletteras med ordet ”miljö” så behövs rimligtvis inte resterande ord. Sistnämnda områden återkommer dessutom som ansvarsområden i 3 §.

2 §	
Naturvårdsverket ska inom miljömålssystemet	
1. vägleda berörda myndigheter i deras arbete med genomförande och uppföljning,	
2. utvärdera och utveckla arbetet med tillämpade samhällsekonomiska analyser inom miljö- och klimatområdet i samråd med berörda myndigheter,	
3. löpande genomföra utvärderingar, samhällsekonomiska analyser och effektberäkningar av styrmedel och åtgärder,	
4. minst en gång vart fjärde år redovisa en fördjupad utvärdering av möjligheterna att nå miljömålen och utifrån denna lämna förslag i syfte att målen ska nås, <i>och</i>	4. minst en gång vart fjärde år redovisa en fördjupad utvärdering av möjligheterna att nå miljömålen och utifrån denna lämna förslag i syfte att målen ska nås,
5. senast den 31 mars varje år samlat analysera, bedöma och redovisa a) resultatet av det närmast föregående årets statligt initierade satsningar och deras bidrag till måluppfyllelse, b) förutsättningarna att nå etappmålen, och c) utvecklingstrenden för miljö-kvalitetsmålen och generations-målet.	5. senast den 31 mars varje år samlat analysera, bedöma och redovisa a) resultatet av det närmast föregående årets statligt initierade satsningar och deras bidrag till måluppfyllelse, b) förutsättningarna att nå etappmålen, och c) utvecklingstrenden för miljö-kvalitetsmålen och generations-målet, <i>och</i>
	6. <i>utveckla, följa upp och samordna arbetet med miljöinformationsförsörjning och ansvara för den övergripande administrativa samordningen av miljöövervakningen.</i>
I arbetet med redovisning enligt första stycket 4 och 5 ska Naturvårdsverket inhämta synpunkter från och samordna berörda myndigheter. Redovisningarna ska samordnas med den redovisning som avses i 2 a § och den effektbedömning som avses i 28 § klimatrapporteringsförordningen (2014:1434).	

Motivering 2 §

Punkt 6 motsvaras av nuvarande 3 § 5.

Punkten innehåller två led. Det första avser ett ansvar för att samordna ansvaret för miljöinformationsförsörjning. Uppdraget att ”samordna” innebär inte att Naturvårdsverket har ett ansvar för att t.ex. hålla digitala lösningar för att tillgodose det behov som finns för miljöinformationsförsörjning. I stället avser bestämmelsen samordning på andra sätt. Den samordning som avses måste rimligtvis kopplas till det arbete som sker med miljömålen. Det är oklart vad bestämmelsen har för innebörd och vad ansvaret avser utanför den miljöinformationsförsörjning som behöver ske inom ramen för miljömålsarbetet. Det andra ledet i punkten förtydligar Naturvårdsverkets ansvar för den övergripande administrativa samordningen av miljöövervakningen. Även miljöövervakningen är knuten till miljömålssystemet. Mot den bakgrunden bör regleringen av ansvaret för miljöinformationsförsörjning och miljöövervakning flyttas till bestämmelserna som rör miljömålssystemet.

3 §	
Naturvårdsverket ska inom sitt ansvarsområde särskilt	
1. bevaka allmänna miljöintressen i mål och ärenden där miljöbalken tillämpas och som handläggs hos myndigheter och domstolar samt lämna Naturvårdsverkets synpunkter tidigt i processen,	
2. delta i miljöprövningar som gäller frågor som är principiellt viktiga eller har stor betydelse för miljön,	
3. vägleda statliga myndigheter i deras miljöledningsarbete,	
4. samordna uppföljning och utvärdering av generationsmålet och miljö-kvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning, Skyddande ozonskikt, Myllrande våtmarker, Storslagen fjällmiljö och Ett rikt växt- och djurliv,	
5. utveckla, följa upp och samordna arbetet med miljö-informationsförsörjning och ansvara för den övergripande administrativa samordningen av miljöövervakningen,	
6. på ett kostnadseffektivt sätt göra kunskaper om miljön och klimatet samt miljö- och klimatarbetet tillgängliga för myndigheter, allmänheten och andra berörda,	
7. i samråd med Havs- och vattenmyndigheten fördela medel för miljöövervakning, uppföljning av miljö-kvalitetsmålen och internationell rapportering och efter	5. i samråd med Havs- och vattenmyndigheten fördela medel för miljöövervakning, uppföljning av miljö-kvalitetsmålen och internationell rapportering och efter

samråd med övriga berörda myndigheter och organisationer ansvarar för genomförandet av miljöövervakningen samt beskriva och analysera miljötillståndet <i>inom sitt ansvarsområde,</i>	samråd med övriga berörda myndigheter och organisationer ansvarar för genomförandet av miljöövervakningen samt beskriva och analysera miljötillståndet,
8. finansiera miljöforskning till stöd för Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens arbete och samråda med Havs- och vattenmyndigheten om fördelningen,	
9. ansvara för nationell samordning när det gäller förorenade områden och avhjälpande av sådana föroreningsskador och allvarliga miljöskador som avses i 10 kap. miljöbalken,	
10. <i>ansvara för administration, uppföljning och utvärdering av de bidrag som omfattas av förordningen (2004:100) om statsbidrag för avhjälpande av föroreningsskador,</i>	
11. förvärva och förvalta fastigheter för statens räkning för att skydda värdefulla naturområden,	
12. ansvara för att ta fram underlag för beslut att inrätta nationalparker,	
13. <i>verka för att förutsättningarna för friluftslivet bevaras och utvecklas,</i>	
14. samordna myndigheternas arbete när det gäller friluftsliv och samverka med andra berörda i sådana frågor samt vartannat år redovisa en samlad uppföljning av de friluftslivsmål som regeringen fastställt och vart fjärde år lämna förslag i syfte att målen ska nås,	
15. verka för en hållbar utbyggnad av vindkraft,	
16. ansvara för frågor om jakt och vilt enligt jaktlagstiftningen,	
17. medverka till att främja brukandet av vilt som resurs,	
18. <i>verka för en samhälls-ekonomiskt effektiv omställning till en cirkulär ekonomi,</i>	
19. <i>verka för minskad nedskräpning och hållbar avfallshandling, inklusive avfallsföregående insatser och giftfria kretslopp.</i>	19. verka för hållbar avfallshandling samt resurseffektiva och giftfria kretslopp.
20. <i>ansvara för nationell plast-samordning,</i>	
21. samordna myndigheternas arbete när det gäller omgivningsbuller,	
22. <i>vara medlem i en sådan ideell förening som avses i 2 § Laponia-förordningen (2011:840),</i>	
23. integrera ett jämställdhetsperspektiv i myndighetens verksamhet, och	

24. samordna berörda myndigheters arbete med metodutveckling för klimateffektbedömningar samt vid behov bistå Regeringskansliet med klimateffektbedömningar av styrmedel och åtgärder som påverkar Sveriges utsläpp av växthusgaser.

Motivering 3 §

5

Punkt 5 i 3 § föreslås flyttas till 2 § som en ny sjätte punkt i den paragrafen. Både det beskrivna ansvaret för miljöinformationsförsörjning och miljöövervakning kopplar till miljömålsarbetet.

6

Av punkten följer att Naturvårdsverket särskilt ska tillgängliggöra kunskap för myndigheter, allmänheten och andra berörda. Ett ansvar för kunskapsförmedling följer redan av ett antal av Naturvårdsverkets andra ansvarsområden. Tillgängliggörande av kunskap är en förutsättning för att fullgöra rollen enligt 1 § som pådrivande, samlande och stödande. Naturvårdsverkets uppdrag som forskningsfinansierare innebär också kunskapsförmedling. Även internationell rapportering innebär en kunskapsförmedling när stora mängder miljödata tillgängliggörs till EU och internationellt. En minskad finansiering aktualiserar frågan om det är rimligt med ett uppdrag som avser kunskapsförmedling som går utöver det som redan följer av andra uppgifter. Det föreslås att ett minskat förvaltningsanslag ackompanjeras av att punkt 6 utgår.

7

En språklig justering föreslås av punkt 7. Av punkten följer att Naturvårdsverket ska analysera miljötilståndet inom sitt ansvarsområde. Preciseringsen "inom sitt område" är redan nämnt i meningen som inleder 3 §. En dubblering av den preciseringen i en enskild punkt är därmed obehövligt. De avslutande orden "inom sitt område" kan därför strykas.

10

Naturvårdsverket beviljar medel för avhjälpande av föroreningsskador enligt förordningen (2004:100) om statsbidrag för avhjälpande av föroreningsskador (bidragsförordningen). Sedan februari 2022 så hanteras vissa bidragsansökningar även enligt förordningen (2022:98) om statligt stöd till åtgärder för efterbehandling av föroreningsskador (stödförordningen). I sistnämnda förordning är det länsstyrelsen som prövar ansökningar om bidrag.

Av punkt 10 följer att Naturvårdsverket särskilt ska ansvara för administration, uppföljning och utvärdering av de bidrag som omfattas av bidragsförordningen. Detta arbete innebär när det gäller uppföljning och utvärdering t.ex. att slutredovisningar granskas, jämförelse görs mellan olika län m.m.

Motsvarande bestämmelse för stödförordningen finns i 36 § stödförordningen. Av den bestämmelsen framgår att Naturvårdsverket ska följa upp och utvärdera de stöd som ges enligt förordningen.

Det föreslås att styrningen när det gäller utvärdering och uppföljning för de båda förordningarna samlas på ett ställe, antingen i en enskild förordning eller i instruktionen. Det kan noteras att regleringen av den lägesrapportering som Naturvårdsverket ska ge in varje år till regeringen är placerad i bidragsförordningen även om det får förstås så att den även ska omfatta de bidrag som ges med stöd av stödförordningen (jfr 1 d § bidragsförordningen)

Det är även oklart vad det är för ”administration” som avses utöver den prövning av bidrag som redan åläggs Naturvårdsverket i förordningen. Det föreslås att ordet ”administration” stryks.

Om punkt 10 ska kvarstå i 3 § i Naturvårdsvårdsverkets instruktion bör den omformuleras till: "ansvara för uppföljning och utvärdering av de bidrag som omfattas av förordningen (2004:100) om statsbidrag för avhjälpande av föreningsskador och förordningen (2022:98) om statligt stöd till åtgärder för efterbehandling av föreningsskador".

13

Av punkt 13 följer att Naturvårdsverket särskilt ska verka för att förutsättningarna för friluftslivet bevaras och utvecklas. Många aktörer bidrar till ett rikt friluftsliv – myndigheter, regioner, kommuner, näringsliv, föreningar och markägare. Arbetet med att verka för att förutsättningarna för friluftslivet bevaras och utvecklas delar således Naturvårdsverket med flera andra myndigheter och med civilsamhället. Detta kommer också till uttryck genom att Svenskt friluftsliv med stöd av förordningen (2003:133) om statsbidrag till friluftorganisationer beviljar bidrag till friluftorganisationer både som verksamhetsbidrag och organisationsbidrag.

En viss grundnivå när det gäller friluftslivet följer redan av 1 § och punkt 14 som innebär att Naturvårdsverket ska samordna myndigheternas arbete när det gäller friluftsliv och samverka med andra berörda i sådana frågor. Om förvaltningsanslaget minskar till beräknade nivåer för 2025 behöver dock Naturvårdsverkets ansvarsområde också minska och det föreslås att punkt 14 under sådana förhållanden upphävs. Ingen ändring föreslås när det gäller punkt 14.

18

I punkten regleras att Naturvårdsverket ska verka för en samhällsekonomiskt effektiv omställning till en cirkulär ekonomi. Naturvårdsverket bedömer inte att en uppgift med påverkansuppdrag tillhör en förvaltningsmyndighets kärnuppgift. Vid minskande budget föreslås att de uppdrag som utgår från att myndigheten ska verka för ett visst syfte utgår i stor utsträckning.

19

Naturvårdsverket har under 2023 genomfört en nationell skräpmätning. Resultatet visar att nio av tio skräpartiklar är engångsprodukter av olika slag. Ansvaret för just engångsprodukter är sedan slutet av 2021 reglerat i en särskild förordning,

förordningen (2021:1002) om nedskräpningsavgifter. Det är dessutom förbjudet att skräpa ned enligt 15 kap. 26 § miljöbalken. Förbudet är straffsanktionerat.

Av punkt 19 följer att Naturvårdsverket ska verka för minskad nedskräpning. Det bedöms att mot bakgrund av rättsutvecklingen när det gäller nedskräpning så behövs inte längre den punkten i Naturvårdsverkets instruktion. Vid minskande budget föreslås också att de uppdrag som utgår från att myndigheten ska verka för ett visst syfte utgår i stor utsträckning.

Punkt 19 ålägger även Naturvårdsverket att verka för hållbar avfallshantering, inklusive avfallsförebyggande insatser. Det är svårt att se vilka avfallsförebyggande insatser som skrivningen avser att lägga på Naturvårdsverket. Avfallshierarkin med dess krav på att avfall i första hand ska återvinnas finns numera reglerad i 15 kap. 10 § miljöbalken. Därutöver ska Naturvårdsverket enligt 9 kap. 11 § avfallsförordningen (2020:614) ta fram ett nationellt avfallsförebyggande program som uppfyller kraven i artiklarna 28–30 i direktiv 2008/98/EG.

Mot bakgrund av minskade anslagsnivåer men även för att ett sådant uppdrag är brett och i viss mån otydligt och täcker in ett mycket stort område föreslås att punkt 19 får en ny utformning. Det föreslås att det särskilda ansvaret för ”hållbar avfallshantering” och ”giftfria kretslopp” kvarstår.

20

Ansvarsområdet i punkt 18 bör utgå om medlen för minskad plastanvändning minskar i enlighet med de beräknade nivåerna för anslag 1:1 2025 enligt budgetpropositionen för 2024.

En viss lägre grundnivå för de aktuella verksamheterna bör kunna upprätthållas med stöd av de allmänna skrivningarna i 1 och 2 §§, men om viktig finansiering uteblir bör ansvaret anpassas till detta och punkterna upphävas.

22

Av punkt 22 framgår att Naturvårdsverket ska vara medlem i en sådan ideell förening som avses i 2 § Laponiaförordningen (2011:840). Det tydliggörs i 2 § Laponiaförordningen att med Laponiatjuottjudus avses en ideell förening som har bildats för förvaltning av världsarvet Laponia och som består av bl.a. Naturvårdsverket-

Arbetet med att bedriva förvaltning av skyddade områden är sedan länge decentraliserat. Trots Laponiaområdets stora naturvärden saknas det skäl att frångå principen att statens naturförvaltningsarbete hanteras av länsstyrelsen, i detta fall Länsstyrelsen i Norrbottens län. Liksom i förvaltningen av alla naturreservat och övriga nationalparker i landet bör Länsstyrelsen i Norrbottens län ensam företräda staten i en sådan förening som avses i 2 § Laponiaförordningen (2011:840). Punkt 22 föreslås därför upphävas. En ändring behövs då även i 2 § Laponiaförordningen.

4 §	
Naturvårdsverket ska delta i det arbete på miljöområdet som regeringen bedriver inom EU och internationellt. I det arbetet ska Naturvårdsverket inom sitt ansvarsområde särskilt	
<i>1. bidra med underlag och expertkunskap,</i>	
<i>2. delta i möten enligt instruktioner från Regeringskansliet och rapportera från mötena,</i>	
<i>3. bedriva bilateralt samarbete med länder av strategisk betydelse för det globala miljö- och klimatsamarbetet,</i>	<i>1. bedriva bilateralt samarbete med länder av strategisk betydelse för det globala miljö- och klimatsamarbetet,</i>
<i>4. ansvara för internationell rapportering,</i>	<i>2. ansvara för internationell rapportering, och</i>
<i>5. vid sitt deltagande i Europeiska kommissionens arbetsgrupper tidigt bedöma konsekvenserna av viktiga förslag, redovisa bedömningen till Regeringskansliet och ge dem som berörs möjlighet att lämna synpunkter till Naturvårdsverket, och</i>	<i>3. vid sitt deltagande i Europeiska kommissionens arbetsgrupper ge dem som berörs möjlighet att lämna synpunkter till Naturvårdsverket.</i>
<i>6. skyndsamt till Regeringskansliet redovisa konsekvenserna av förslag till EU-lagstiftning som lämnas av Europeiska kommissionen.</i>	

Motivering 4 §

Av 7 § myndighetsförordningen (2007:515) framgår att myndigheten ska ge regeringen stöd vid Sveriges deltagande i verksamheten inom Europeiska unionen och i annat internationellt samarbete, ställa den personal till förfogande för deltagandet som regeringen begär och fortlöpande hålla regeringen informerad om förhållanden av betydelse för samarbetet.

Det kan ifrågasättas om 4 § behövs i alla delar mot bakgrund av de krav som gäller för samtliga myndigheter enligt 7 § myndighetsförordningen.

Det kan tyckas att den första punkten i 4 § i sin helhet täcks in av 7 § myndighetsförordningen. Mot den bakgrunden föreslås att punkt 1 upphävs.

När det gäller punkt 2 så preciseras där att deltagande i möten sker enligt instruktioner från Regeringskansliet. Det klargörs även att efter mötet ska

myndigheten rapportera. Departementen ska inom sitt ansvarsområde lämna instruktioner till företrädare i kommissionens genomförandekommittéer. Det faller således på tjänstemän på Regeringskansliet att ta fram instruktioner för Naturvårdsverkets deltagande i kommissionens arbetsgrupper, även om förslag på instruktion kan komma från Naturvårdsverket, jfr s. 287 SOU 2004:23. Att Naturvårdsverket verkar inom ramen för en instruktion till ett EU-möte gäller med eller utan skrivningen i instruktionen. Att precisera att deltagandet ska ske enligt dessa framtagna instruktioner utgör en detaljreglering som kan ersättas med intern styrning på Naturvårdsverket. När det gäller kravet på rapportering efter ett möte i en av kommissionens arbetsgrupper så görs bedömningen att även detta är en detaljreglering som inte hör hemma i instruktionen. Mot den bakgrunden föreslås att även punkt 2 upphävs.

Av punkt 5 följer att Naturvårdsverket i sitt internationella arbete tidigt ska bedöma konsekvenserna av viktiga förslag och redovisa bedömningen till Regeringskansliet. Att förslag som kan bli kostsamma eller har andra konsekvenser måste lyftas särskilt till Regeringskansliet är en rimlig ordning. Bestämmelsen i 7 § myndighetsförordningen får dock förstås på sådant sätt att myndigheten även med stöd av den bestämmelsen har en skyldighet att informera Regeringskansliet informerad om förhållanden av betydelse för samarbetet. Den delen av punkt 5 kan därför utgå.

När det gäller punkt 6 konstateras att konsekvensanalysen endast ska avse Naturvårdsverkets ansvarsområde och att det inte åligger Naturvårdsverket att hämta in underlag från andra myndigheter. Vidare tolkar Naturvårdsverket bestämmelsen på så sätt att myndigheten på eget initiativ ska ta fram en konsekvensanalys.

Vissa myndigheter har en liknande skrivning i sin instruktion men inte alla. En utgångspunkt vid bedömningen av punkt 6 är att samtliga nya författningsförslag som Europeiska kommissionen lämnar ska inkludera en konsekvensanalys. Det är viktigt att det finns bra underlag inklusive konsekvensbedömningar utifrån svenska förhållanden inför förhandlingar av en ny rättsakt. Ibland har myndigheten svarat på en remiss av den nya rättsakten men även lämnat underlag till faktapromemoria till riksdagen och en särskild konsekvensanalys. Tidsåtgången för dessa analyser har varit omfattande. Bedömningen görs att om bestämmelsen stryks kan underlag i stället lämnas med stöd av 7 § myndighetsförordningen och att beställningarna då kan skraddarsys utifrån vad som behövs vid ett enskilt tillfälle. Om underlag behövs utöver remiss av författningsförslaget kan då stöd begäras vid s.k. verksamhetsdialoger, i regeringsuppdrag eller i andra former av beställningar.

8 §	
<i>Naturvårdsverket ska inom sitt ansvarsområde hjälpa Statens jordbruksverk med sådant underlag som behövs för information, utbildning, tillsyn och för hur avvikelser ska bedömas från stödsynpunkt när det gäller verksamhetskrav enligt förordningen (2014:1101) om EU:s direktstöd för jordbrukare och förordningen (2015:406) om stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder.</i>	

Motivering 8 §

Det föreslås att 8 § i instruktionen upphävs. Naturvårdsverket har en omfattande samverkan med Statens jordbruksverk. Denna samverkan sker i huvudsak med stöd av 6 § andra stycket myndighetsförordningen (2007:515) av vilken framgår att en myndighet ska verka för att genom samarbete med myndigheter ta till vara de fördelar som kan vinnas för enskilda samt för staten som helhet. Arbetet med att förse Statens jordbruksverk med det underlag myndigheten behöver för information, utbildning och tillsyn och även för bedömning av sådana avvikelser som avses i bestämmelsen utgör en mycket liten del av den samverkan som sker med Statens jordbruksverk. Det bedöms att någon särreglering av sådan samverkan inte behövs utan att den kan ske med stöd av 6 § myndighetsförordningen (2007:515). Bestämmelsen kan därför upphävas.

22 §	
<i>Beslut av myndighetschefen om fördelning av Naturvårdsverkets anslag för forskning får inte överklagas.</i>	<i>Naturvårdsverkets beslut att bevilja medel för forskning får inte överklagas.</i>

Motivering 22 §

Av 4 § myndighetsförordningen (2007:515) framgår att myndighetens ledning i arbetsordningen ska besluta om de närmare föreskrifter som behövs om bl.a. delegering av beslutanderätt inom myndigheten. Det finns inte skäl att i instruktionen särskilt ange att beslut om fördelning av anslag för forskning ska fattas av myndighetschefen. I stället bör sådana beslut följa den gängse ordningen för beslutsdelegering, det vill säga myndighetschefen gör en bedömning av vilken beslutsnivå som är lämplig utifrån ärendenas karaktär.

Det språkbruk som används i instruktionerna för andra forskningsfinansiärer är ”bevilja medel”, jfr 10 § förordningen (2009:1024) med instruktion för Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande och 24 § förordningen (2009:975) med instruktion för Vetenskapsrådet. Samma språkbruk bör användas i Naturvårdsverkets instruktion. En sådan formulering är även mer relevant i relation till beslut om forskningsbidrag efter utlysning än det mer oklara ordet fördelning.

Naturvårdsverket beviljar forskningsmedel dels från anslag i regleringsbrevet, dels med medel från viltvårdsfonden. För att förtydliga att bestämmelsen avser båda typerna finansiering föreslås att ordet ”medel” används i stället för ”anslag”. Ordet ”medel” är även det ord som används i ovan nämnda instruktioner för Vetenskapsrådet och Formas.

Samma förutsättningar bör gälla både för forskningsmedel som beviljas med medel från anslag och forskningsmedel som beviljas från viltvårdsfonden. I dagsläget är det bara förstnämnda bidragstyp som omfattas av överklagandeförbudet i 22 § i instruktionen. Det är rimligt med ett överklagandeförbud även för beslut om att bevilja forskningsmedel från viltvårdsfonden. Genom att ordet ”medel” används i stället för ”anslag” så uppnås detta och en ordning skapas där det inte går att överklaga något beslut som Naturvårdsverket fattat och som avser om beviljande av medel för forskning.

	22 a §
	<i>Ett beslut av Naturvårdsverket om att bevilja forskningsmedel ska förenas med villkor för medlens användning. Av beslutet ska det framgå vem som är mottagare av medlen och att mottagaren ansvarar för att medlen används enligt de villkor som ställs.</i>

Motivering 22 a §

En ny 22 a § föreslås i Naturvårdsverkets instruktion. Andra myndigheter som beviljar forskningsmedel har möjlighet att uppställa villkor för medlens användning, jfr 10 § förordningen (2009:1024) med instruktion för Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande och 24 § förordningen (2009:975) med instruktion för Vetenskapsrådet. En motsvarande bestämmelse behövs även för Naturvårdsverket. Även här bör ordet ”medel” användas i stället för ”anslag”, se motivering till ändring av 22 §.

Förslag till förordning om ändring i Laponiaförordningen (2011:840)

2 §	
Med Laponiatjuottjudus avses i denna förordning en ideell förening som har bildats för förvaltning av världsarvet Laponia och som består av samebyarna Báste cearru, Gällivare, Jåhkågasska tjiellde, Luokta-Mávas, Sierru, Sirges, Tuorpon, Udtja och Unna tjerusj samt Länsstyrelsen i Norrbottens län, <i>Naturvårdsverket</i> , Gällivare kommun och Jokkmokks kommun.	Med Laponiatjuottjudus avses i denna förordning en ideell förening som har bildats för förvaltning av världsarvet Laponia och som består av samebyarna Báste cearru, Gällivare, Jåhkågasska tjiellde, Luokta-Mávas, Sierru, Sirges, Tuorpon, Udtja och Unna tjerusj samt Länsstyrelsen i Norrbottens län, Gällivare kommun och Jokkmokks kommun.

Motivering 2 §

Se motivering till ändring av punkt 22 i Naturvårdsverkets instruktion. Arbetet med att bedriva förvaltning av skyddade områden är sedan länge decentraliserat. Trots Laponiaområdets stora naturvärden saknas det skäl att frångå principen att statens naturförvaltningsarbete hanteras av länsstyrelsen, i detta fall Länsstyrelsen i Norrbottens län. Liksom i förvaltningen av alla naturreservat och övriga nationalparker i landet bör länsstyrelsen ensam företräda staten.